

Vatandaşın Sınır Dışı Edilemeyeceği İlkesi Bağlamında Mavi Kartlıların Durumu^(*)

Doç. Dr. Cemil GÜNER^(**)

Öz

Doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da izin alarak Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların üçüncü dereceye kadar olan altsoyları Türk hukukunda “özel statülü yabancı” kabul edilir. Bu kişilere özel statüde olduklarını belgelemek üzere “mavi kart” verilmektedir. Mavi kartlılar, yabancı olmalarına karşın, Türk vatandaşlarının sahip olduğu haklardan belirli istisnalar haricinde aynen faydalanmayı sürdürürler. Türk vatandaşları hakkında getirilen sınır dışı yasağına mavi kartlıların tâbi olup olmadığı hususunda mevzuatta bir hüküm bulunmamaktadır. İdarî uygulamada mavi kartlıların sınır dışı edilmesi yönünde karar alınmasına karşın, içtihatlarda aksi yönde hüküm verilmesi konuya ilişkin belirsizliği arttırmaktadır. Çalışmamızda, mavi kartlıların Türkiye’den sınır dışı edilip edilemeyeceği konusu ayrıntılarıyla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Vatandaşlıktan Çıkma, Mavi Kart, Sınır Dışı, Millî Güvenlik, Kamu Düzeni.

^(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 27.09.2024 - Kabul Edildiği Tarih: 07.12.2024.

Atıf Şekli: Cemil Güner, ‘Vatandaşın Sınır Dışı Edilemeyeceği İlkesi Bağlamında Mavi Kartlıların Durumu’ (2024) 14(2) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1569, 1614. DOI: 10.52273/sduhfd..1556987.

^(**) Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.

E-posta: cguner@selcuk.edu.tr.

Orcid: https://orcid.org/0000-0002-1956-0118.

The Situation of Blue Card Holders in the Context of the Principle that Citizens cannot be Deported

Abstract

Under Turkish law, persons who acquire Turkish citizenship by birth but renounce that citizenship by obtaining permission to depart and their descendants to third degree are included in “the category of foreigners with special status”. They are given “blue card” to show that they have “special status”. Blue card holders continue to benefit from the same rights as Turkish citizens, except for the exceptions listed. There is no provision in Turkish law on whether blue card holders are subject to the deportation ban imposed on citizens. Despite the administrative practice of deporting blue card holders, case law has ruled otherwise, which leads to a conflict on the issue. In our study, whether blue card holders are subject to the deportation ban will be discussed in detail with its grounds.

Keywords

Renunciation of Citizenship, Blue Card, Deportation, National Security, Public Order.

Extended Summary

Since some European countries with a large population of Turkish citizens do not recognize dual citizenship, Turkish citizens had to unwillingly renounce Turkish citizenship in order to stay in these countries. Those who forsaked Turkish citizenship by obtaining permission to renounce were included in the status of foreigner. In this respect, they were subject to the rules of foreigners law in Türkiye. This situation was incompatible with the policy adopted by The Republic of Türkiye for Turkish citizens living abroad. In order to solve this problem, the legislator has made a new regulation. Under the new regulation, “a former Turkish citizen who forsakes Turkish citizenship by obtaining a renunciation permit may have the opportunity to be treated as a Turkish citizen with some exceptions”. This regulation was issued for the first time in 1995. Besides, it was amended in 2004 and 2012 in order to resolve legal problems that arise in practice.

This regulation in its current form aims to provide a “national status document” to those who are Turkish citizens by birth and renounce their Turkish citizenship through procedurally obtaining revocation permission. These foreigners holding this status have more privileged rights than certain other foreigners. The legislator gives this group of foreigners a document called “blue card”. Blue card holders are deemed to be “foreigners with special status”. According to Article 28 of the Turkish Citizenship Code No 5901, “persons who had been Turkish citizens by birth but lost their citizenship by obtaining renunciation permit and their descendants to third degree shall continue to benefit from the same rights granted to Turkish citizens, other than those, the obligation to military service, the right to import exempted vehicles and household goods, the right to vote and to be elected and the right to be employed in public office. In addition, the article provides that their acquired rights to social security are reserved and shall be subject to the provisions of the relevant laws applicable”.

On the other hand, there are some uncertainties regarding the rights of blue card holders under Turkish law. One of these is the debate on whether blue card holders can be deported. Because deportation of Turkish citizens is not accepted under Turkish law. Whether the prohibition of deportation applicable to Turkish citizens also applies to blue card holders requires clarification. The purpose of this study is to examine whether blue card holders are subject to the prohibition of deportation. It will also evaluate of whether the deportation decision can be made about blue card holders within the framework of the opinions in the doctrine, administrative practice and court decisions.

Although blue card holders have more privileged rights than other foreigners, this does not eliminate their foreigner status. In accordance with the provisions on “national security and public order”, restrictions may be imposed on blue card holders’ rights to the same extent as Turkish citizens. Although blue card holders will be treated equally with Turkish citizens in terms of the right to inviolability of person, deportation is an exception to this rule. Therefore, if there is a reason for deportation, a blue card holder in Türkiye may also be deported. Because deportation is a matter that directly concerns “Turkish public security and public order”. We believe that if a blue card

holder is in a situation where a deportation decision is required pursuant to Article 54/1 of the Foreigners and International Protection Code No 6458, there is no obstacle to deportation from Türkiye, provided that the grounds for deportation coincide with the purpose of protecting national security and public order. In addition, according to the Code No 6458, foreigners with blue cards are not among the foreigners against whom a deportation decision cannot be taken.

Another justification for the possibility of deporting blue card holders is the purposive interpretation of the relevant regulation. In this context, it is not the intention of the legislator to grant a blue card holder who is in a situation requiring deportation from Türkiye a privileged status different from other foreigners in order to ensure their stay in the country. In order to maintain public order and security, states use the power of expulsion to remove foreigners who act contrary to national interests. The expulsion of persons who violate or are likely to violate public interests is directly linked to national security and public order. It can be seen that many of the grounds for deportation listed in the Article 54/1 of Code No 6458 are directly linked to national security and public order.

Consequently, if a blue card holder is in a situation where a deportation decision should be taken pursuant to Article 54/1 of Code No 6458, we believe that there is no obstacle in this respect to deportation from Türkiye, provided that the grounds for deportation coincide with the purpose of protecting national security and public order.

Giriş

Türk hukukunda “doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da çıkma yoluyla Türk vatandaşlığını kaybedenler” ve “bu kişilerin üçüncü dereceye kadar olan alt soyları”, özel statülü yabancı kabul edilmiştir. “Mavi kartlılar” olarak adlandırılan bu yabancılar, Türk Vatandaşlığı Kanunu¹ (TVK) md 28 uyarınca, “seçme ve seçilme hakkı”, “muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakkı”, “bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tâbi olarak aslî ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunma hakkı” ve “askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü” dışında kalan diğer hususlarda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynı şartlarda faydalanmaya devam eder.

Kişi dokunulmazlığı, mavi kartlıların vatandaş muamelesi göreceği haklar arasındadır. Zira kişi dokunulmazlığı, mavi kartlıların yabancılar hukuku kurallarına tâbi tutulduğu istisnâî hâller kapsamına alınmamıştır.

Sınır dışı, kişi dokunulmazlığı hakkının eşitlik ilkesine uygun olarak vatandaş-yabancı ayrımı yapılmaksızın herkes için teminat altına alınmasının istisnalarından birini oluşturur. Vatandaşlardan farklı olarak yabancılar, kanun koyucunun öngördüğü sebeplerin mevcudiyeti hâlinde Türkiye’den sınır dışı edilmek zorundadır. Kural bu olmakla birlikte, mavi kartlıların sınır dışı müessesesi karşısındaki durumu tartışmalıdır. Mavi kartlıların, Türk vatandaş muamelesi görmeyeceği konuları açıkça sayan TVK md 28’in lafzı karşısında, sınır dışı etme yasağı bakımından Türk vatandaşlarıyla aynı korumadan yararlanıp yararlanamayacakları izaha muhtaçtır. Gerçekten de mavi kartlıların ayrık durumlar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlandırılmasında “millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler”in saklı olması, sınır dışı konusunda tereddüt oluşturabilmektedir. Nitekim bu konuda idarî uygulamada ve yargı kararlarında farklı sonuçlara varıldığı görülmektedir. Çalışmamızda Türk hukukunda açıkça kabul edilen “vatandaşın sınır dışı edilemezliği” ilkesinin özel statülü yabancı olarak mavi kartlılar açısından nasıl anlaşılması gerektiği gerekçeleriyle izah edilecektir.

I. Mavi Kart Statüsünün İhdas Amacı

Yurt dışında yaşamlarını sürdüren Türk vatandaşlarının ikamet ettikleri ülkelerin vatandaşlığını da kazanmaları Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nce teşvik

¹ Kanun Numarası: 5901, Kabul Tarihi: 29.05.2009, RG 12.06.2009/27256.

edilmektedir². Zira yaşadıkları yabancı ülkelere entegre olmuş, bilhassa o devletlerin vatandaşlığını kazanmış Türk vatandaşı sayısını arttırmak, devletin millî politikalarından biridir. Dışa göç bağlamında takip edilen bu politika, Türk vatandaşları için de ekseriyetle bir hedeftir. Gerçekten de bir kimsenin bulunduğu ülkede yabancı statüsünde olması bazı kısıtlamalara tâbi tutulmasına sebep olur. Yabancılar ikamet ettikleri ülkelere giriş ve buralarda ikamet, çalışma, ticarî faaliyette bulunma, seyahat, eğitim-öğretim ve taşınmaz mal edinme gibi pek çok haktan yararlanırken yabancı statüsünden kaynaklı türlü sınırlamalara maruz kalır. Bu tür zorluklar, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarını buldukları ülkelerin vatandaşlığını kazanma arayışına itmektir.

Gerek devlet politikası gerek Türk vatandaşlarının tercihleri açısından olsun, temelde arzulanan, yabancı devlet vatandaşlığına Türk vatandaşlığıyla birlikte sahip olunmasıdır. Başka bir deyişle, bu kişiler çifte vatandaşlık yoluyla Türkiye’de Türk vatandaşı, ikamet ettikleri ülkede o devletin vatandaşı sıfatıyla hayatlarını devam ettirmek suretiyle, her iki ülkede de yabancı statüsünden kaynaklı kısıtlamalara maruz kalmaktan kurtulabilirler. Hâl böyle olmakla birlikte, bu ideal sonuç, her hukuk sisteminde ulaşılabilir değildir³. Örneğin Avusturya, Hollanda, Danimarka vatandaşlık hukuku düzenlemeleri çok vatandaşlık yasağı öngörmektedir⁴.

Çok vatandaşlığı kabul etmeyen ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının bu devletlerin vatandaşlıklarını kazanabilmeleri Türk vatandaşlıklarını kaybetmelerine bağlıdır. Bununla birlikte, bu koşulun yerine getirilmesi, öz vatanları Türkiye’yle olan şahsi, ailevi, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlarını sürdürmeye gayret eden Türk vatandaşlarının Türk hukukunda yabancı muamelesi görmele-

² Ergin Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (28. Baskı, Filiz 2021) 154; Hacı Can, *Mavi Kartlı Yabancılar* (2. Baskı, Adalet 2023) 17; Zeynep Derya Tarman, ‘Türk Vatandaşlığından Ayrılan ve Yurt Dışında Yaşayanların Özel Hukuki Statüsü’ in Kay Hailbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (eds), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 213.

³ Konu hakkında ayrıca bkz Turgut Turhan ve Feriha Bilge Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku Ders Notları* (Yetkin 2010) 95.

⁴ Türk vatandaşı nüfusunun yoğun olduğu ülkelerden biri olan Almanya’da ise çok vatandaşlık yasağı, 27.06.2024 tarihinde yürürlüğe giren Vatandaşlık Kanununun Modernizasyonu Kanunu’yla kaldırılmıştır. Böylece Almanya’da yaşayan Türk vatandaşları Türk vatandaşlığından çıkmalarına gerek kalmaksızın Alman vatandaşlığını belli şartlarda kazanabilecektir. Alman vatandaşlık hukukundaki bu gelişmeyle birlikte, Alman vatandaşlığını kazanmak için geçmişte Türk vatandaşlığından çıkan çok sayıda kişinin Türk vatandaşlığını yeniden kazanma başvurusunda bulunacağı tahmin edilmektedir.

rine neden olmaktadır. Bu handikap, yaşadıkları yabancı ülkelerin vatandaşlığını tercih etmeyen Türk vatandaşlarını yabancı olmaktan mütevellit zorluklara maruz bırakmıştır⁵. Aksine hareket ederek Türk vatandaşlığını kaybedip çok vatandaşlık engelini aşmaları sebebiyle yabancı devlet vatandaşlığını kazanmış olan kişiler ise, her ne kadar o ülkelerde vatandaşlık statüsünün sağladığı avantajlardan istifade ederek hayatlarını kolaylaştırmış olsalar bile, Türk vatandaşlığının kaybının bir neticesi olarak, Türk hukuku açısından yabancı kategorisine dâhil olmuşlardır. Elbette bu durum, yurt dışında yaşamlarını sürdüren kişilerin kendi öz vatanlarında yabancı muamelesi görmeleri anlamına geleceğinden, Türkiye ile olan bağlarını kaçınılmaz olarak zayıflatmıştır⁶.

Günlük hayatta “gurbetçi” olarak da adlandırılan, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının uygulamada yaşadıkları tüm bu sorunlar, vatandaşlıklarını kaybettikten sonra istisnalar dışında vatandaş muamelesi görmelerini sağlamak üzere özel statülü/imtiyazlı/ayrıcalıklı bir yabancı grubu ihdasına gerekçe oluşturmuştur⁷. Mülga TVK’da⁸ 1995 yılında yapılan düzenlemeyle, Türk vatandaşlığının kaybının genel sonuçlarından ayrı tutulmak üzere, çıkma yoluyla vatandaşlığını kaybedenler hakkında özel hükümler getirilmiştir. Böylece Türk vatandaşlarının hayatlarını sürdürdüğü yabancı ülkelerin vatandaşlığına geçmelerinin

⁵ Turgut Turhan, ‘Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (TVK md 29 üzerine bir inceleme)’ (1997) 46(1) AÜHFD 41, 44; Rona Aybay, ‘İzin Alarak Türk Vatandaşlığıyla İlişği Kesilenlerin Türkiye’deki Hakları’ (2004) 52 TBBD 100, 104.

⁶ Mavi kart statüsüne kaynak teşkil eden 4112 sayılı Kanun’un (Kabul Tarihi: 07.06.1995, RG 12.06.1995/22311) gerekçesinde, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının yabancı devlet vatandaşlığını kazanma noktasında içine düştükleri ikilemi ortadan kaldıracak bir düzenleme ihtiyacına şöyle vurgu yapılmıştır: “Yurt dışındaki vatandaşlarımızın buldukları ve çalıştıkları yabancı devletlerin vatandaşlığına geçmek istedikleri; ancak bu devletlerin Türk vatandaşlığından çıkma şartını aradıkları; buldukları devlet vatandaşlığını kazanabilmek amacıyla zorunlu olarak Türk vatandaşlığından çıkma izni alan bu vatandaşlarımızın ise, TVK md 29 uyarınca Türkiye’de yabancı muamelesine tâbi tutuldukları; bu uygulamanın ise söz konusu vatandaşlarımızın yabancı devlet vatandaşlığına geçmekten sarfinazar etmelerine yol açtığı ve 4112 sayılı Kanunun da bu sıkıntıyı ortadan kaldırmak amacıyla düzenlediği...”: Türk Vatandaşlığı Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/846), TBMM Tutanak Dergisi, C LXXXVIII, S Sayısı 842.

⁷ Gülin Güngör, *Tâbiyet Hukuku* (5. Baskı, Yetkin 2017) 166; Nuray Ekşi, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (5. Baskı, Beta 2018) 61; B Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (9. Baskı, Beta 2022) 246; Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (19. Baskı, Rehber 2023) 133; Aysel Çelikel ve Günseli Öztekin Gelgel, *Yabancılar Hukuku* (27. Baskı, Beta 2022) 29; Turhan (n 5) 48; Nomer (n 2) 129; Aybay, ‘İzin’ (n 5) 107.

⁸ Kanun Numarası: 403, Kabul Tarihi: 11.02.1964, RG 22.02.1964/11638.

önünde bir engel olarak görülen çok vatandaşlık yasağının aşılması temin edilerek o ülkelerde ekonomik, sosyal ve siyasî bakımdan söz sahibi olmalarının yolu açılmıştır⁹.

II. Mavi Kart Statüsüne İlişkin Pozitif Düzenleme

Çalışma konumuzu oluşturan, mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınıp alınamayacağı meselesi, kendilerine imtiyazlı yabancı statüsü verilmesine dayanak olan Türk vatandaşlık hukukundaki pozitif düzenlemeye temas edilmesini gerektirir. Zira sınır dışı, kişi dokunulmazlığı hakkı kapsamında kalan bir konu olarak, mavi kartlıların içinde bulunduğu statüyü doğrudan ilgilendirmektedir. Aşağıda ayrıntılarıyla inceleneceği üzere, mavi kartlıların Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam etmesi kuralının, sınır dışı yasağına tâbi olma açısından da işleyip işlemeyeceği mavi kart statüsünün dayandığı mevzuat hükümlerinin bir bütün olarak irdelenmesini icap ettirmektedir.

Mavi kart statüsünün kanunî dayanağı, çıkma yoluyla Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere tanınan hakları düzenleyen TVK md 28'dir¹⁰. Zira mavi kart

⁹ 1982 Anayasasında (Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18.10.1982, RG 09.11.1982/17863 Mükerrer) da bu sonucu sağlamaya dayanak teşkil edecek şekilde, "Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları" başlığı altında yer verilen düzenlemede, "Devletin, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının anavatanla bağlarının korunmasına yönelik her türlü tedbiri almakla yükümlü olduğu" hükme bağlanmıştır (md 62).

¹⁰ Çıkma yoluyla vatandaşlığını kaybedenler için belli şartlarda "özel statülü yabancı grubu" ihdası, yürürlükteki TVK'dan evvel ilk kez 403 sayılı mülga TVK'da (Kanun Numarası: 4112, Kabul Tarihi: 07.06.1995, RG 12.06.1995/22311) 1995 yılında yapılan kanun değişikliğiyle gerçekleştirilmiştir. Mülga TVK md 29'da yapılan değişiklikte, Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulması kural olarak kabul edilmiş olmakla birlikte; doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da Bakanlar Kurulu'ndan çıkma izni almak suretiyle sonradan yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin ve bunların kanunî mirasçılarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte, TVK md 29'da 2004 yılında yapılan kanun değişikliğiyle (Kanun Numarası: 5203, Kabul Tarihi: 29.06.2004, RG 06.07.2004/25514) özel statüye kavuşacak yabancıların kapsamı daraltılmış ve düzenlemenin evvelki hâlinde farklı olarak, söz konusu yabancıların haiz olduğu haklar yerine yararlanamayacağı haklar sayılmıştır. Çıkma izni verme yetkisinin Bakanlar Kurulu'ndan İçişleri Bakanlığı'na geçtiği yeni düzenleme uyarınca, doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığı'ndan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları; Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine

statüsü, Türk vatandaşlığının herhangi bir yolla kaybının hukukî sonucu olarak doğmamakta; aksine yalnızca Türk vatandaşlık hukukunda iradî vatandaşlık kayıp hâllerinden biri olarak düzenlenen çıkma yoluyla vatandaşlığını kaybeden kişilere belli şartlarda tanınan bir imtiyazdır. Türk vatandaşlığını bu yolla kaybeden yabancılara, talep etmeleri durumunda, vatandaşlarla aynı ölçüde sahip olduğu haklardan yararlanabileceklerini gösteren “mavi kart” belgesi düzenlenir¹¹.

TVK md 28’in yürürlüğe girdiği ilk hâlinde “doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları”nın, “millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler” saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ile seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri öngörülmüştü. Hâl böyle olmakla birlikte, kendilerine mavi kart verilecek kişilerin ve statünün tanıdığı hakların belirlenmesi ve kullanılmasıyla ilgili olarak Türkiye içinde ve dışında uygulamada karşılaşılan sorunların etkisiyle anılan düzenlemede 2012 yılında bir kanun değişikliğine gidilmek zorunda kalınmıştır¹².

Bu çerçevede yapılan kanun değişikliğiyle¹³ öncelikle, mavi kartlıların kapsamı genişletilmiştir. Zira değişiklik öncesinde mavi kart statüsünün yalnızca Türk vatandaşlığından çıkan kişiler ile kendileriyle birlikte işlem gören çocuklarına tanınıyor olması, sonradan doğacak çocukların ve diğer altsoyların hukukî durumunu belirsiz kılıyordu. Öyle ki, Türk vatandaşlığından çıkan kişilerin va-

girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.

¹¹ Türk vatandaşlık hukukunda ilk kez TVK’nın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’te (TVK Uygulama Yönetmeliği) (RG 06.04.2010/27544) düzenlenen mavi kart, “TVK md 28’in kapsamına girenlere verilen belge” olarak tanımlanmıştır (md 3/1). “Mavi kartın düzenlenmesi ve uygulanacak esaslar” ise, TVK Uygulama Yönetmeliği md 53-54’te ayrıntılı şekilde hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte, TVK md 28/1’de 2012 ve 2018 yılında yapılan değişikliklerin henüz işlenerek gerekli güncellemelerin yapılmadığı görülen TVK Uygulama Yönetmeliği’nde kanunî düzenlemeyle uyumlu bir düzenlemenin gecikmeksizin yapılması gerektiği kanısındayız.

¹² Kanun değişikliğine ilişkin meclis görüşmelerindeki detaylar hakkında bkz “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun Tasarısı ve İçişler Komisyonu ile Anayasa Komisyonu Raporları (1/564)”, TBMM Y Dönemi 24, Y Yılı 2, S Sayısı: 201.

¹³ Kanun Numarası: 6304, Kabul Tarihi: 09.05.2012, RG 18.05.2012/28296.

tandaşıktan çıkma anında kendileriyle birlikte işlem görmeyen, sonradan doğan çocuklarının statünün uygulama alanına dâhil edilmemesi, aile birlikteliğini olumsuz yönde etkilediği gibi, bu kişilerin Türkiye ile olan bağlarının zayıflamasına yol açmaktaydı¹⁴. Gerçekten de bir kimsenin kendisi ve kendisiyle birlikte işlem gören çocukları mavi kart statüsünün sağladığı avantajlardan yararlanırken, sonradan doğan çocuk ve torunlarının yabancılar hukuku mevzuatına tâbi tutulması, bu kişilerin hem ailevi hem de Türkiye ile olan manevi bağlarını zedelemeye elverişli bir zemin oluşturmaya müsaitti. Yaşanabilecek sorunların önüne geçmek amacıyla, TVK md 28/1’de doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin “kendileriyle birlikte işlem gören çocukları” yerine “üçüncü dereceye kadar olan altsoyları” şeklinde statünün şahsi uygulama alanını genişletecek bir kanun değişikliğine gidilmiştir.

Anılan kanun değişikliğinin amaçlarından bir diğeri ise, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan istisnalar dışında aynen yararlanmaya devam edecek olan mavi kartlıların, uygulamada bu hakları kullanmakta çektiği zorlukların bertaraf edilmesine yöneliktir. Zira mavi kartlılara sahip olduğu hakları kullanırken ibraz etmek üzere kendilerine verilen mavi kart’ta, dâhil oldukları statüyü ortaya koyacak herhangi bir kimlik numarasının bulunmaması uygulamada karmaşaya yol açmıştır. Öyle ki, mavi kartlıların çıkma anından itibaren nüfus kayıtları kapatılmasına karşın vatandaşlık kimlik numaraları muhafaza edildiğinden, sahip olduğu hakları kullanırken Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile işlem yapılan hâllerde sorun yaşanmıştır. Yabancı statüsüne dâhil olmalarına rağmen yabancı kimlik numarası bulunmaması garabetini ortadan kaldırmak amacıyla, mavi kartlılara kimlik numarası verilmesi ve bir kütük oluşturulması hususunda kanun değişikliğine gidilmiştir¹⁵. TVK md 28/8 uyarınca, mavi kartlılara kimlik numarası verilmek suretiyle Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aranan yerlerde bu kimlik numarasını kullanmaları mümkün kılınmıştır. Böylece mavi kartlıların, İçişleri Bakanlığı’nın tespit edeceği esaslar çerçevesinde kendilerine verilen kimlik numarası ile hamili oldukları mavi kartlarını ibraz ederek ilgili kurum ve kuruluşlardan hizmet alabilmeleri sağlanmıştır (TVK Uygulama Yönetmeliği md 53/4).

¹⁴ Uğur Tütüncübaşı, ‘Türk Vatandaşlığından Çıkma ve 6304 Sayılı Kanun Kapsamında Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (Yeni “Mavi Kart” Uygulaması)’ (2011) 13(2) DEÜHFD 153, 178; Can (n 2) 28.

¹⁵ Konu hakkında ayrıca bkz Erdem (n 7) 249; Tütüncübaşı (n 14) 178.

TVK md 28'de yapılan son değişiklik ise 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. 700 sayılı KHK¹⁶ ile gerçekleştirilen bu değişiklik, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinin bir yansımasıdır. Buna göre, doğumla Türk vatandaşı olup da izin alarak Türk vatandaşlığından çıkanların üçüncü dereceye kadar olan alt soylarına mavi kart statüsü tanınmakla birlikte, gerekli görülmesi hâlinde, üçüncü dereceden itibaren diğer altsoyların da bu imtiyazlı statü kapsamına alınabilme yetkisi, Bakanlar Kurulundan Cumhurbaşkanına devredilmiştir (md 28/4).

Yürürlükteki son hâliyle, kanun koyucunun TVK md 25'te aradığı şartlara sahip olmak koşuluyla¹⁷, “doğum” yoluyla, bir diğer deyişle, “soy bağı ya da doğum yeri esasları”na göre Türk vatandaşlığını kazanmış olan, ancak sonrasında izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkanlar “özel statülü yabancı kategorisi”ne dâhil olur. İlave olarak, anılan yabancılardan üçüncü dereceye kadarki alt soyları, bu hısımlık ilişkisini belgelendirmeleri şartıyla¹⁸, mavi kartlı yabancı sayılır.

III. Mavi Kartlıların Türkiye’de Sahip Olduğu Haklar

A. Mavi Kartlılara Tanınan Hakların Kapsamı

Mavi kartlılara Türk hukukunda tanınan hakların kapsamının belirlenmesinde, kanun koyucu mavi kartlıların Türk vatandaşları gibi sahip oldukları hakları değil, yararlanamayacakları hakları saymayı tercih etmiştir (TVK md 28). Buna göre, mavi kartlıların, “seçme ve seçilme”, “muafien araç veya ev eşyası ithal etme”, “bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tâbi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunma” hakları ile “askerlik hizmetini yapma” yükümlülüğü yoktur¹⁹. İlave olarak, mavi kartlıların sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı tutulmuştur.

¹⁶ Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname: RG 07.07.2018/30471.

¹⁷ TVK md 25'te Türk vatandaşlığından çıkmanın şartları şöyle sayılmıştır: “a) Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, b) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak, c) Herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak, ç) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak”.

¹⁸ TVK md 28/5 uyarınca, “Bu madde hükümlerinden yararlanacak olan altsoyun, üstsoyu ile soy bağını belgelendirmesi şarttır”.

¹⁹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz Can (n 2) 100 vd; Tütüncübaşı (n 14) 169 vd.

TVK Uygulama Yönetmeliği'nde ise, "mavi kartlıların Türkiye'de ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticarî faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemlerinin ilgili kurum ve kuruluşlarca Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yürütüleceği" hükme bağlanmıştır (md 52/2). Böylece sayılan örnek mahiyetteki hakların kullanılmasında mavi kartlıların Türk vatandaşlarıyla eş statüde olduğu açıklanmıştır.

Kanun koyucunun vatandaşlardan farklı olarak mavi kartlılara "seçme ve seçilme", "muafin araç veya ev eşyası ithal etme", "bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tâbi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunma" hakları ile "askerlik hizmetini yapma" yükümlülüğünü tanımaması kanımızca mavi kart statüsünün ihdas amacıyla bağdaşır gözükmemektedir. Zira yaşadıkları yabancı ülkelere entegre olmuş, Türk lobisi oluşturabilecek, bilhassa o ülkelerin vatandaşlığını da kazanmış Türk vatandaşı sayısını arttırırken, bu kişilerin aynı zamanda Türkiye ile olan bağlılıklarının da sürdürülmesi gayesi, mavi kartlılara vatandaşla aynı ölçüde tanınan hakların bu amaca hizmet ediyor olmasını gerektirir. Örneğin, mavi kart statüsü, hamillerine, Türkiye'ye giriş, Türkiye'de ikamet, seyahat, ticarî faaliyette bulunma, çalışma, eğitim-öğretim, taşınmaz mal edinme ve benzeri haklardan yararlanırken yabancı statüsünden kaynaklı türlü sınırlamalardan muafiyet sağlar. Gerçekten de bir kimsenin öz vatanına girişte diğer yabancılar gibi kural olarak vizeye tâbi tutulması, ikamet ve çalışma haklarını kullanmada izin alması, taşınmaz mal ediniminde vatandaşlardan daha ağır yasak ve kısıtlamalara maruz bırakılması kişinin Türkiye ile olan bağı zayıflatabilir.

Bununla birlikte, ekseriyetle yurt dışında yaşayan mavi kartlıların, statüden istisna tutulan konularda yabancılarla aynı muameleye tâbi tutulmaları, mavi kart statüsünün ihdas amacıyla çatışır gözükmemektedir. Zira seçme ve seçilme, asli ve sürekli kadroda devlet memuru olma²⁰, muafiyetlerden istifade ederek araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmeti yükümlülüğü, mevzuatta sadece Türk vatandaşlarına hasredilmiş olduğundan özel statüde de olsa bir yabancı olan mavi kartlılara tanınmamış olması düzenlemenin getiriliş amacıyla uyumludur. Örneğin Türk hukukunda hem yükümlülük hem hak olarak düzenlenmiş olan askerlik hizmeti açısından konuya bakıldığında, Türk va-

²⁰ Bununla birlikte, kanun koyucu mavi kartlıların kamu kurum ve kuruluşlarında işçi olarak, geçici veya sözleşmeli personel statüsünde çalışmasına bir yasak getirmemiştir (TVK md 28/3). Konu hakkında ayrıca bkz Musa Aygül, 'Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı' (2010) 14(1) GÜHFD 31, 38 vd.

tandaşlığından çıkararak yabancı statüsüne geçen bir kişinin, başka bir devletin vatandaşı iken Türk ordusunda vatani hizmet görevini ifa etmesi millî güvenlik açısından tehdit oluşturabilir. Aynı şekilde, muaf araç veya ev eşyası ithal etme hakkı, kullanılmış motorlu veya motorsuz özel nakil vasıtaları ile ev eşyasının gümrük vergilerinden muaf olarak Türkiye'ye getirilmesini sağlamayı amaçlar²¹. Belli şartlarda Türkiye'ye dönüş yapmaları sonucu yurt dışındaki kullanılmış motorlu veya motorsuz özel nakil vasıtaları ile ev eşyalarını beraberinde getirecek kişilere gümrük vergisi muafiyeti öngören bu hakkın, mavi kartlılara tanınmamasının kanun koyucunun statüyü ihdas amacıyla uyumlu olduğu kanısındayız. Zira yukarıda açıklandığı üzere, mavi kart statüsü, yurt dışında yaşamını sürdüren Türk vatandaşlarının buldukları ülkelerin vatandaşlığını kazanamamaktan kaynaklanan zorlukların önüne geçilmesi amacıyla Türk hukukuna dâhil edilmiş olduğundan, yabancı ülkelerdeki hayatlarını Türkiye'ye taşıyacak olanlara böyle bir vergi muafiyeti tanınması, düzenlemenin amacıyla bağdaşmazdı.

Mavi kart hamillerinin sahip olduğu haklarla ilgili olarak uygulamaya yansıyan yargı kararlarının ekseriyetle yurt dışında çalışan mavi kartlıların ve yakınlarının yararlanabilecekleri sosyal güvenlik hakkının²² kapsamı ve Türk sosyal güvenlik hukuku mevzuatında yer alan yabancılara yönelik sınırlandırmalara tâbi olup olmayacaklarına ilişkin uyuşmazlıklardan kaynaklandığı görülmektedir²³. Mavi kartlıların Türkiye'ye girişi bakımından ön izne tâbi tutulmalarına ilişkin uyuşmazlıklara da uygulamada rastlanmaktadır²⁴. Benzer şekilde, mavi kartlıların Türkiye'de eğitim-öğretim hakkına temas eden yargı kararları bulunmaktadır²⁵. Bununla birlikte, çalışma konumuzu oluşturan mavi kartlıların sınır dışı etme yasağına tâbi olup olmadıkları hususuna özgü içtihat nadirdir. Bunda, mavi kartlıların ekseriyetle yurt dışında yaşamaları sebebiyle Türkiye'de

²¹ Detaylı bilgi için bkz Ahmet Onur Çataklı, 'Şahsî Eşyayı Gümrük Vergilerinden Muaf Olarak Serbest Dolaşıma Sokmak İçin Türk Vatandaşlığı Şartı ve Yabancıların Durumu' (2020) 7(22) GTD 12, 23 vd.

²² Detaylı bilgi için bkz Elif Hande Altıntaş, 'Doğumla Türk Vatandaşı Olup Çıkma İzni ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kişilerin (Mavi Kart Hamillerinin) Sosyal Güvenlik Hakkı' (2019) 2 YBHD 409 vd.

²³ Konuya ilişkin örnek bir içtihat için bkz Yargıtay 21 HD, 3367/5638, 03.07.2017 <www.kazanci.com.tr> Erişim Tarihi 2 Şubat 2024.

²⁴ Konuya ilişkin örnek bir içtihat için bkz Danıştay 10 D, 1273/5408, 25.11.2020 <www.mevzuat.sinerjias.com.tr> Erişim Tarihi 10 Şubat 2024.

²⁵ Konuya ilişkin örnek bir içtihat için bkz Danıştay 8 D, 7041/1621, 04.04.2023 <www.mevzuat.sinerjias.com.tr> Erişim Tarihi 10 Şubat 2024.

çok sık bulunmamalarının, dolayısıyla Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu²⁶ (YUKK) md 54/1'de sayılan sınır dışı sebepleriyle karşı karşıya kalma ihtimallerinin zayıflığının etkisi olduğu bir gerçektir. Bu sebeple, sınır dışı etmeye ilişkin kararların yargısal denetiminin tek dereceli olması ve dolayısıyla ilk derece mahkemesi kararlarının yayınlanmadığı dikkate alındığında, çalışmamızda konuyla ilgili idarî yargı içtihatları ulaşılabildiği ölçüde incelenecektir.

B. Mavi Kart Statüsünün Tanıdığı Hakların Belirlenmesinde Millî Güvenlik ve Kamu Düzenine İlişkin Hükümlerin Etkisi

1. Genel Olarak Millî Güvenlik ve Kamu Düzeni Kavramları

Mavi kartlıların haiz oldukları özel statünün bir imtiyazı olarak tanınan haklarda Türk vatandaşı muamelesi görmeleri hususunda “*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler*” saklı tutulmuştur (TVK md 28/1). Kanun koyucunun böyle bir düzenlemeye yer vermesinin sebebinin, devletin mavi kartlılardan gelebilecek olası tehdit ve tehlikelere karşı kendisini koruma refleksi olduğu ifade edilmektedir²⁷. Böylece anılan düzenlemeyle, aslında millî güvenlik ve kamu düzeninin tesisi ve korunması amacına hizmet etmek üzere getirilen hükümler üzerinden, vatandaşla aynı ölçüde sahip olduğu haklarda mavi kartlıları yabancı muamelesine tâbi tutmaya dayanak oluşturulmuştur. Bu sebeple, mavi kartlıların Türk vatandaşı muamelesi göreceği hakların kapsamı, o hakka ilişkin millî güvenlik ve kamu düzeni mülahazalarıyla getirilmiş hükümler doğrultusunda belirlenir.

Mavi kart statüsünün sağladığı hakların kapsamının belirlenmesinde “*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler*” belirleyici olduğuna göre, ilgili hükümlerin bağlantılı olduğu “*millî güvenlik*” ve “*kamu düzeni*” kavramlarına açıklık getirilmesi gerekir. Genel olarak bakıldığında, millî güvenlik kavramıyla “*devletin iç ve dış tehlikelere karşı güvenliğinin sağlanması*” anlaşılmaktadır²⁸. Danıştay kararlarında millî güvenlik, devletin hem iç hem dış güvenliğini kapsayacak şekilde “*yurt ölçüsünde beliren iç ve dış tehlikelere karşı devlet tüzel kişiliğinin savunma ve güvenlik altına alınması*” olarak ifade edilmiştir²⁹. Keza Ana-

²⁶ Kanun Numarası: 6458, Kabul Tarihi: 04.04.2013, RG 11.04.2013/28615.

²⁷ Erdem (n 7) 255.

²⁸ Millî güvenlik kavramına yönelik bu yönde bir tanım için bkz Sadi Çaycı, ‘Türkiye’nin Millî Güvenliği’ (2016) 65(4) AÜHFD 3327, 3328 vd; Ebru Yavuz Yayla, ‘Millî Güvenlik Kavramının Hukukî Boyutu’ (2018) 12 ABÜHFD 29, 30 vd.

²⁹ Danıştay 12 D, 4097/426, 05.03.1970. Karar için bkz Uğur Arslan, ‘Millî Güvenlik Kavramı ve Kavramın Türkiye’de Hukuksallaşması Süreci’ (2022) 5(1) NEÜHFD 183, 188, dn 31.

yasa Mahkemesi'nin (AYM) vermiş olduğu bir kararda da, millî güvenlik, bu minvalde tanımlanmıştır³⁰.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, millî güvenlik, temelde, devletin iç ve dış ilişkiler açısından güvence içinde olması olarak anlaşılmalıdır. Bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde³¹ işaret edildiği gibi, millî güvenliğin korunması gereken unsurları “anayasal düzen”, “millî varlık-bütünlük”, “ahdî hukuk”, “milletlerarası alandaki bütün menfaatler”dir³². Bu bağlamda hem ülkenin coğrafi sınırları içinde muhtemel tehdit ve tehlikelerden uzak olarak herkesin güvenliğinin ve huzurunun sağlanması anlamında iç güvenliğin³³, hem de yabancı devletlerin saldırı veya tehditlerinden uzak bulunma olarak ifade edilen dış güvenliğin³⁴ korunması millî güvenlik olarak anlaşılmalıdır. Ezcümle, millî güvenlik esasen devletin bekasını ilgilendiren hususlardır³⁵.

Kamu düzeni kavramına bakıldığında ise, doktrinde üzerinde tam olarak uzlaşa sağlanmış bir tanım verilemediği görülmektedir³⁶. Bu sebeple, kavrama genel bir çerçeve çizilmekte; bilhassa kamu düzeni kavramını oluşturduğu ifade edilen unsurlar üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır. Buna göre, kamu düzeni gibi soyut bir kavramın kamusal çerçevede özellikle “güvenlik”, “dirlik”, “huzur”, “sağlık”, “ahlak” gibi unsurlarla³⁷ somutlaştırılarak, zikredilen olguların

³⁰ “...dış ve iç tehlikelere karşı devlet varlığının muhafazası demek olan ‘millî güvenlik’...”: Anayasa Mahkemesi, E 1975/200 K 1976/9, 10.02.1976 <normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> Erişim Tarihi 14 Nisan 2024.

³¹ Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin Teşkilat ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (RG 15.07.2018/30479) md 2/1-d’de “millî güvenlik” kavramı, “Devletin anayasal düzeninin, millî varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dâhil bütün menfaatlerinin ve ahdî hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması” olarak tanımlanmıştır.

³² Bu hususta detaylı bilgi için bkz Arslan (n 29) 189.

³³ İç güvenlik tanımı için bkz Bekir Çınar, *Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terör* (Sam 1997) 61.

³⁴ Dış güvenlik tanımı için bkz Yıldızhan Yayla, *İdare Hukuku* (2. Baskı, Beta 2010) 11.

³⁵ Tayfun Akgüner, ‘Millî Güvenlik Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler’ (1985) 6(13) İHİD 13, 14.

³⁶ Tanım birliğine varılamamasında kavramın soyutluğu, hem kamu hukuku hem özel hukukla ilişkili olması, gelişimini halen sürdürmesi ile yer, konu ve zamana göre farklı ölçütlere göre değerlendirilebilmesinin etkili olduğu ifade edilmektedir: Özge Okay Tekinsoy, *İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı* (On İki Levha 2011) 18; Ender Ethem Atay, *İdare Hukuku* (4. Baskı, Turhan 2014) 640; Arda Atakan, ‘Kamu Düzeni Kavramı’ (2007) 13(1-2) MÜHF-HAD 59, 81.

³⁷ Kamu düzeninin unsurları hakkında bkz Selman Sacit Boz, Yücel Özdemir, Mehmet Nacak, Mustafa Oğuzhan Bölükbaşı, Hasan Burak Öndin ve Sümeyye Ulusoy, *İdare Hukuku Açısından Kamu Düzeni Unsurları* (Adalet 2020) 53 vd.

korunmasının kamu düzeninden sayılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır³⁸. Bu doğrultuda AYM'nin vermiş olduğu kararlarda, kişinin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamanın ön koşulunun kamu düzeninin tesisi olduğunun altı çizilmiştir³⁹; üzerinde uzlaşılan unsurlar esas alınmak suretiyle kamu düzeni, “toplumun huzur ve sükununun sağlanması, devletin ve devlet kurumlarının korunmasını hedef tutan ve toplumun her sahadaki düzeninin temelinin teşkil eden kurallar bütünü” olarak tanımlanmıştır⁴⁰.

Görüldüğü üzere, “millî güvenlik” ve “kamu düzeni” farklı iki kavram olarak ayrı ayrı tanımlanmaya çalışılsa da kavramların birbiriyle kesiştiği noktaların olduğu da bir gerçektir. Öyle ki, kamu düzeni kapsamında sayılabilecek bazı hâller aynı zamanda millî güvenliği ilgilendirir. Aynı şekilde, millî güvenliği tehdit eden bazı durumlar, kamu düzeni açısından da tehdit oluşturur. Örneğin, terör faaliyeti temelde millî güvenliği ilgilendirmekle birlikte, kamu düzenini de bozar mahiyettedir. Bu sebeple anılan kavramları birbirinden keskin çizgilerle ayırmak kolay değildir⁴¹. Yine de, korunması ve tesisi kamu yararından sayılan millî güvenlik ve kamu düzeninin birbiriyle belli ölçüde örtüşse bile farklı kavramlar oldukları göz ardı edilmemeli, özellikle mevzuatlarda bu kavramlara ayrı ayrı yer verilen hâllerde⁴², bu tercihe uygun değerlendirmede bulunulmalıdır⁴³. Özetle, millî güvenliğin daha çok devlet bekasını ilgilendiren bir içeriği varken, kamu düzeninin toplumsal yaşamda sağlık, huzur ve güvenin tesisine hizmet eden daha geçici bir yönü bulunmaktadır.

³⁸ Kamu düzeni kavramı hakkında bkz Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (11. Baskı, Seçkin 2019) 581 vd; Okay Tekinsoy (n 36) 7 vd.

³⁹ Anayasa Mahkemesi, E 2015/79 K 2017/164, 29.11.2017 <normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> Erişim Tarihi 14 Nisan 2024.

⁴⁰ Anayasa Mahkemesi, E 1963/128 K 1964/8, 28.01.1964 <normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> Erişim Tarihi 14 Nisan 2024.

⁴¹ Akgüner (n 35) 14.

⁴² Örneğin Türk vatandaşlığının yetkili makam kararıyla kazanılmasında yeniden vatandaşlık kazanma yolu hariç tüm yollarda “millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel bir hâli bulunmamak” şartı aranmasına karşın, yeniden vatandaşlığın kazanılması yolunda yalnızca “millî güvenlik bakımından engel bir hâli bulunmamak” şartı koşulmuştur. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz Rifat Erten, ‘Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Millî Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hâli Bulunmamak’ (2020) 40(2) PPIL (Prof. Dr. Cemal Şanlı’ya Armağan) 1351, 1355 vd.

⁴³ Mustafa Erkan, ‘Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında ‘Millî Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramlarının İncelenmesi’ in Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli (eds), *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler* (Savaş 2019) 26.

Millî güvenlik ve kamu düzeni gibi içeriği belirsiz kavramların yorumlanmasında idarenin takdir yetkisine sahip olup olmadığını belirlemede doktrinde bir kıstas getirilmektedir. Bu kıstasa göre, eğer mevzuattaki belirsiz kavramlarla toplumda geçerli olan genel anlayış ifade ediliyorsa, idarenin takdir yetkisinin olmadığı kabul edilmelidir⁴⁴. Millî güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının da toplumda objektif bir anlamı olduğundan hareketle bu sonuca varılabilir. Bununla birlikte, anılan kavramların içeriğinin doldurulmasında, başka bir ifadeyle, bir eylemin veya durumun millî güvenlik ve kamu düzeni açısından tehdit oluşturup oluşturmadığı noktasında, idarenin takdir yetkisine sahip olduğu söylenmelidir. Örneğin, aşağıda detaylarıyla üzerinde durulacağı üzere, sınır dışı sebeplerinden biri olarak sayılan kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından bir yabancıнын tehdit oluşturup oluşturmadığı konusunda idarenin takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilir⁴⁵. Ancak takdir yetkisi kullanılırken hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde hareket edilmesi esastır. Nitekim idarenin takdir yetkisini haiz olduğu hâllerde, bu yetki yargısal denetim ve anayasal güvenceler doğrultusunda bazı sınırlamalara tâbidir. Bu bağlamda, idare, millî güvenlik ve kamu düzeninin kapsamını belirlerken kanunî sınırlar içinde kalmak koşuluyla, kamu yararına hareket etmelidir⁴⁶. Bunun bir yansıması olarak, keyfilikten uzak olarak verilecek kararların gerekçeli olması gerekir⁴⁷. Takdir yetkisi kullanılarak verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulduğunda ise, mahke-

⁴⁴ Metin Günday, *İdare Hukuku* (11. Baskı, İmaj 2017) 155; Ramazan Çağlayan, 'Türk Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi' (2003) 7(3-4) EÜHFD 171, 178; Sinan Seçkin/Gül Üstün, 'İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi' (2015) 21(2) MÜHF-HAD (Mehmet Akif Aydın'a Armağan) 509, 513.

⁴⁵ Sınır dışı etme özelinde, bir yabancıнын kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturup oluşturmadığının belirlenmesinde idarenin takdir yetkisine sahip olduğu doktrinde kabul görmektedir: Esra Dardağan Kibar, 'Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısında ve Başlıca Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Kurallar: Bir Karşılaştırma Denemesi' (2012) 11(2) AAÇD 53, 65; Rifat Erten, 'Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme' 2015 19(1) GÜHFD 3, 31; Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, 'Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi' (2013) 108 TBBD 211, 227; Cemre Tüysüz, *Türk Hukukunda Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi* (On İki Levha 2023) 252; Döndü Kuşçu, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri* (On İki Levha 2017) 93; Merve Akbulut, *Türk Yabancılar Hukukunda İdari Gözetim* (On İki Levha, 2020) 117.

⁴⁶ İdarenin takdir yetkisini kullanırken kanunî sınırlar içinde, kamu yararı gözeterek karar vermesi gerektiğine ilişkin tespitler için bkz Kemal Gözler, *İdare Hukuku* Cilt 1 (3. Baskı, Ekin 2019) 1067; Nomer (n 2) 79.

⁴⁷ A Şeref Gözübüyük, *Yönetmelik Yargı* (36. Baskı, Ankara 2017) 223; Gözler (n 46) 1067.

mece idarenin takdir yetkisi denetlenirken, ilgili karar ancak hukukilik açısından incelenebilir⁴⁸. Mahkemelerce yapılacak hukuki denetimde dikkat edilecek en önemli husus ise, idarenin takdir yetkisini kullanırken amaç unsuru bağlamında kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun hareket edip etmediğidir⁴⁹.

2. Millî Güvenlik ve Kamu Düzenine İlişkin Hükümlerin Etkisi

TVK md 28/1 gereğince, millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler, bazı haklarda mavi kartlıların Türk vatandaşı muamelesi görmesine engel oluşturabilir. Özel statülü bile olsa son tahlilde yabancı sayılan mavi kartlıların temel hak ve hürriyetlerinin sınırlandırılmasında Anayasa md 16 uyarınca kanunî bir düzenlemeye dayanılması ve milletlerarası hukuka uygunluk ise bir zorunluluktur⁵⁰.

Kanun koyucu, TVK md 28/1'de işaret ettiği "*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler*" ile ilgili bir ayrıntıya yer vermemiştir. TVK Uygulama Yönetmeliği'nde de bu hususta bir hüküm getirilmemiştir. TVK'nın madde gerekçesinde yine konuya ilişkin bir açıklamada bulunulmamıştır. Bu sebeple, millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümlerin belirlenmesinde "*millî güvenlik*" ve "*kamu düzeni*" kavramları belirleyici olacaktır. Başka bir ifadeyle, yapılması gereken, temel hak ve hürriyetlere ilişkin olarak getirilmiş bir düzenlemenin millî güvenlik ve kamu düzeniyle ilgili olup olmadığının tespiti.

Mavi kart statüsünün düzenlendiği TVK'da ve TVK Uygulama Yönetmeliği'nde birçok maddede yer verilen "*millî güvenlik*" ve "*kamu düzeni*" kavramları tanımlanmamıştır. Keza, TVK'da hangi hususların millî güvenlik ve kamu düzeninin kapsamında kaldığına ilişkin bir çerçeve de çizilmemiştir. Buna karşın, genel yoldan Türk vatandaşlığının kazanılmasını düzenleyen TVK md 11'in gerekçesinde, maddenin (g) bendinde aranan "*millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hâli bulunmamak*" şartıyla ilgili olarak yapılan

⁴⁸ Yargı yetkisinin idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlı olduğu, dolayısıyla yerindelik denetimi yapılamayacağı Anayasa md 125/4'te açıkça ifade edilmiştir. İlave olarak, İYUK md 2/2'de de, idare mahkemelerinin yerindelik denetimi yasağına tâbi oldukları hükme bağlanmıştır.

⁴⁹ Gözübüyük (n 47) 241; Seçkin ve Üstün (n 44) 29. Danıştay kararlarında da takdir yetkisini kullanacak olan idarî makamın yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından yargı denetimine tâbi olduğu ifade edilmektedir. Bu yönde bir içtihat için bkz Danıştay 5 D, 875/4996, 01.10.2007 <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 15 Şubat 2024.

⁵⁰ Ayfer Uyanık Çavuşoğlu, 'Türk Vatandaşlığı Kanununda 5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklik Sonrasında Türk Vatandaşlığından Çıkma' (2005) 260 YHD 21, 35.

açıklama⁵¹, söz konusu kavramlar üzerinde bir yoruma imkân tanır mahiyettedir⁵². Aynı şekilde, TVK Uygulama Yönetmeliği md 72/5'in⁵³, vatandaşlık başvurusunda bulunan bir yabancıнын millî güvenlik ve kamu düzeni açısından tehlike arz edip etmediğini tespitte önemli bir dayanak hüküm olarak, millî güvenlik ve kamu düzeninin sınırlarının çizilmesinde dikkate alınmasında bir engel bulunmamaktadır.

Millî güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının TVK'da yapılmış bir tanımının ya da kapsamına ilişkin kesin bir hükmün bulunmayışı, kavramların içeriğinin tayininde idareye geniş bir takdir yetkisi vermektedir. Söz konusu takdir yetkisinin, mavi kart statüsünün hak sahiplerine tanıdığı hakların kullanılmasının sınırını oluşturan “*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler*” bakımından ne şekilde anlaşılması gerektiği izaha muhtaçtır. Burada mesele, bir hukukî düzenlemenin millî güvenlik ve kamu düzeniyle bağlantılı olup olmadığının yorumudur. Bu sebeple, millî güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümlerin tespitinde her iki kavrama yüklenecek anlam önem arz etmektedir.

Kanımızca vatandaşlık hukuku gibi devletin hükümlerlik haklarının hâkim olduğu alanlarda millî güvenlik ve kamu düzeni gibi müphem kavramların içeriğinin belirlenmesinde idarenin takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir⁵⁴. Ancak TVK md 28/1'in, mavi kartlıların sahip olduğu hakların sınırlandırılmasına

⁵¹ “Bu şartın konulması ile millî güvenlik bakımından tehlike teşkil eden ve milli menfaatler ve ülke bütünlüğü aleyhine faaliyet gösterenlerle bu faaliyetleri destekleyenlerin, bu gibi kişi veya kuruluşlarla ilişki içerisinde bulunanların ve herhangi bir isyan, sabotaj, casusluk, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, evrakta sahtecilik gibi kamu düzenini bozan faaliyetlerde bulunanların Türk vatandaşlığını kazanmaları engellenmektedir.”

⁵² Gerekçenin hangi hâllerin millî güvenlik ve kamu düzenine aykırı olacağını belirlemede yetersizliğine ilişkin bir görüş için bkz Erten, ‘Vatandaşlık’ (n 42) 1358.

⁵³ “İlgili kurumlarca yapılan araştırma sonucunda Anayasa ile kurulu devlet düzenini yıkmaya yönelik faaliyette bulunduğu, bu faaliyetlerde bulunanlarla işbirliği yaptığı veya bunları maddi olarak desteklediği, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne karşı yurt içinde veya dışında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla ilgili faaliyetlerde bulunduğu, isyan, casusluk ve vatana ihanet suçlarına katıldığı, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve insan ticareti yaptığı veya bunlarla ilişki içerisinde bulunduğu tespit edilenler ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar Türk vatandaşlığını kazanamaz.”

⁵⁴ Merve Acun Mekengeç, ‘Evlence Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi’ (2023) 43(1) PPIL 233, 269; M. Ece Uyanık, ‘Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararıyla Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi’ (2021) 9(2) KHASHFD 493, 501; Güngör (n 7) 13; Erkan (n 43) 21; Erten, ‘Vatandaşlık’ (n 42) 1357.

dayanak teşkil eden millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümlerin belirlenmesinde dar yorum esas alınmalıdır⁵⁵. Zira kanun koyucunun istisnâî bir durum olarak öngördüğü bu hâlde, millî güvenlik ve kamu düzeni kavramlarına çizilecek geniş alan, mavi kart statüsünün işlevini etkisiz hâle getirecektir⁵⁶. Kaldı ki, mavi kartlılara vatandaşlarla aynı ölçüde tanınan ülkeye giriş, ülkede ikamet, seyahat, çalışma, taşınmaz mal edinme gibi haklar belli ölçüde millî güvenlik ve kamu düzenine temas etmektedir. Bu sebeple, bir konunun salt millî güvenlik ve kamu düzeniyle bağlantısının bulunması, mavi kartlıların vatandaş gibi sahip olduğu hakları kullanamaması için yeterli değildir. O hâlde, Türk hukukunda yürürlükte olan bir hüküm, millî menfaatleri ve devletin bekasını ilgilendirmekte, iç ve dış güvenliğin korunması ve sağlanması gayesiyle getirilmişse, millî güvenliğe ilişkin kabul edilmelidir. Aynı şekilde, Türk toplumunun huzur, esenlik, sağlık ve güven içinde yaşamını sürdürebilmesi için getirilmiş kurallar kamu düzeninden sayılmalıdır. Bir hükmün millî güvenlik ve kamu düzeni mülahazalarıyla getirilmiş olduğu sonucuna toplumun genel anlayışı içinde objektif bir yorumla varılabiliyorsa, mavi kartlının söz konusu hak bakımından yabancı muamelesi görmesinde bir tereddüt olmamalıdır. Örneğin suçluların geri verilmesine ilişkin hükümler, yabancı bir ülkede suç işleyen ama halihazırda Türkiye’de bulunan bir kişinin suç işlediği ülkeye iadesinin usul ve esaslarını düzenlediğinden, millî güvenliğe ve aynı zamanda kamu düzenine ilişkindir. Dolayısıyla, mavi kartlı bir yabancıнын suç işlediği ülkeye iadesinin talebi hâlinde, her ne kadar kişi dokunulmazlığı konusunda vatandaş muamelesi görmesi kural olmakla birlikte, bu hakkın istisnasını oluşturan geri verme müessesesini düzenleyen hükümlerin millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin olmasından ötürü, vatandaşın suç sebebiyle iade yasağına tâbi tutulması kuralı, doktrinde de ifade edildiği üzere, mavi kartlılar hakkında uygulanamamalıdır⁵⁷. Nitekim mavi kartlıların suçluların iadesi kapsamında geri verilmelerinin müm-

⁵⁵ Mustafa Cin, ‘Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Türkiye’de Çalışma Hakkı’ (2004) 24 MHB (Prof. Dr. Sevin Toluner’e Armağan) 337, 347; Aygül (n 20) 43.

⁵⁶ Can (n 2) 127.

⁵⁷ Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Türk Yabancılar Hukuku* (7. Baskı, Savaş 2023) 133; Necla Öztürk, ‘Mavi Kart Hamillerinin Türk Vatandaşlarına Tanınan Haklardan Aynen Yararlanacağına İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış’ (2021) 41(2) PPIL 955, 969; Salimya Ganiyeva, ‘Mavi Kartlıların Türkiye’de Görülen Boşanma Davalarında Uygulanacak Hukuk’ (2017) 23(2) MÜHF-HAD 361, 384; Faruk Turhan, ‘Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununa Göre İadenin Kabul Edilebilirlik Koşulları: Doktrin ve Uluslararası Gelişmeler Işığında Bir Değerlendirme’ (2018) 8(2) SDÜHFD 1, 62; Ahmet Ulutaş, ‘Suçluların Geri Verilmesinde Vatandaşlığın Rolü ve Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 28’inci Maddesinin Geri Verme Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi’ (2011) 4 ABD 177, 204; Can (n 2) 165.

kün olup olmadığına ilişkin görüş istenen Adalet Bakanlığı'nın mütalaası da⁵⁸, mavi kartlıların başka ülkede işledikleri suçtan ötürü şüpheli veya sanık olmaları durumunda haklarında soruşturma ya da kovuşturma yapılması yahut hükmedilen cezanın infazı amacıyla yetkili devlet tarafından talep edilmeleri hâlinde vatandaşların aksine geri verme yasağına tâbi olmadıkları yönündedir.

IV. Sınır Dışı Bağlamında Mavi Kartlıların Durumu

A. Türk Hukukunda Genel Olarak Sınır Dışı Etme

Türk hukukunda kişi dokunulmazlığı, kural olarak vatandaş ile yabancıların eşitliği ilkesine uygun şekilde güvence altına alınmış bir haktır. Ancak diğer temel hak ve hürriyetler bakımından da geçerli olduğu üzere, yabancıların kişi dokunulmazlığı Anayasa md 16 uyarınca, “Milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir”. Bu doğrultuda herkesin kişi dokunulmazlığına “kanunî ve objektif sebeplere dayandırılma”, “keyfi olmama” ve “yargı denetimine açık olma” koşullarıyla sınırlama getirilebilir⁵⁹. Ancak sınır dışı, kişi dokunulmazlığı bakımından yabancılar aleyhine eşitliği bozan istisnaî hâllerden biri olarak kabul edilmiştir. Zira Anayasa md 23/4 gereğince vatandaş sınır dışı edilemez. Buna karşılık, yabancıların belli sebeplerle Türkiye’den sınır dışı edilmesi mümkün görülmüştür.

Sınır dışı kavramı hakkında birçok tanım yapılmakla birlikte, öz itibarıyla devletlerin ülke güvenliğini sağlamak ve kamu düzenini korumak gayesiyle davranışları tehlike arz eden yabancıları ülke sınırlarının dışına çıkarmaları olarak açıklanmaktadır⁶⁰. Bir idarî işlem olarak sınır dışı, idarenin kolluk faaliyetleri

⁵⁸ Adalet Bakanlığı'nın bildirmiş olduğu mütalaada “Anayasa'nın 38. maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 18. maddesinin 2. fıkrasında Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hâriç olmak üzere, Türk vatandaşının yabancı bir ülkeye iade edilemeyeceğinin öngörüldüğü, söz konusu düzenlemenin yalnızca Türk vatandaşlığına sahip olanları kapsadığı, Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip şahısların bu kapsamda mütalaa edilemeyeceği, 403 sayılı TVK'nın 29. maddesi uyarınca çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin ikamet, seyahat, çalışma, miras ve taşınmaz mal iktisabı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edeceğinin öngörüldüğü, bu hükmün daha ziyade bu durumdaki kişilerin ülkemizdeki ikamet ve seyahatleri ile ilgili olduğu ve Türk vatandaşının başka ülkeye iade edilmemesine ilişkin anayasal ve yasal düzenlemeden yararlanma hakkı vermediği” ifade edilmiştir. Anılan mütalaa hakkında detaylı olarak bkz Ulutaş (n 57) 205 vd.

⁵⁹ Konu hakkında ayrıca bkz Doğan, Yılmaz ve İzmirli, *Yabancılar* (n 57) 109.

⁶⁰ Ekşi (n 7) 99. Sınır dışı kavramına yönelik benzer tanımlar için ayrıca bkz Gülören Tekinalp, *Türk Yabancılar Hukuku* (7. Baskı, Beta 2003) 94; Rona Aybay, ‘Bir İnsan Hakkı Sorunu Olarak Sınır Dışı

kapsamında tesis ettiği idarî yaptırım mahiyeti taşır⁶¹. Bu bağlamda, yabancıların sınır dışı edilmesi, devletlerin ülkesel yetkilerini kullanmalarının bir neticesi addedilir⁶². Ancak sınır dışı etme, mutlak/sınırsız bir yetki olarak görülemez. Zira bir devletin sınır dışı etme yetkisini kullanması, taraf olunan milletlerarası sözleşmeler, kanunî düzenlemeler ve milletlerarası örf ve âdet kurallarında yer alan hükümlerle sınırlandırılmıştır⁶³. Örneğin, yabancıların sınır dışı edileceği ülkede ailesinin bulunması hâlinde, hakkında karar alınırken aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmemiş olması gerekir⁶⁴. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) bir kararında, sınır dışı etmede kamu düzeninin korunması, kamu sağlığının tesisi ve göç kontrolü gibi kamusal menfaatler ile aile hayatına saygı hakkına dayalı bireysel menfaatlerin çatışma olasılığından söz edilerek, bu çatışmada adil bir dengenin yakalanması, “kanunilik”, “meşru amaç” ve “demokratik toplum gerekliliklerine uygunluk” gibi ölçütler çerçevesinde değerlendirme yapılması ve müdahalenin orantısız olmaması gerektiğine vurgu yapılmaktadır⁶⁵. Aynı şekilde, AYM de AİHM ile benzer menfaatleri göz önünde tutmak suretiyle, yabancıların sınır dışı edilmesiyle korunmak istenen kamusal menfaatler ile aile hayatına saygı hakkının korunması arasındaki dengeden söz etmekte ve zikredilen menfaatler arasında denge kurulması gerektiğine işaret etmektedir⁶⁶. Bu çerçevede, Türkiye’de ailesi bulunan bir yabancıların sınır dışı

şısı Edilme’ (2003) 2 MÜHFD 141, 142; Esra G Dardağan Kibar, ‘Türk İdari Yargısında Sınır Dışı Etme Kararlarının Ele Alınması’ in Kay Hailbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (eds), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 522; Ergin Ergül, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Sınır Dışı Etme, Geri Gönderme ve Geri Verme* (Yargı 2012) 39; Aydoğan Asar, *Yabancılar Hukuku* (3. Baskı, Seçkin 2017) 127; Tüysüz (n 45) 5; Çelikel ve Öztekin Gelgel (n 7) 124.

⁶¹ Halûk Kabaalioğlu ve Nuray Ekşi, ‘Yabancıların Türkiye’den Sınır Dışı Edilmesi’ (2004) 24(1-2) MHB (Prof. Dr. Sevin TOLUNER’e Armağan) 503, 503.

⁶² Guy S Goodwin-Gill, ‘The Limits of The Power of Expulsion in Public International Law’ (1975) 47(1) BYBIL 55, 55; Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk* (21. Baskı, Turhan 2021) 154; Asar (n 60) 127.

⁶³ Ekşi (n 7) 99.

⁶⁴ Aslı Bayata Canyaş, ‘Sınır Dışı Etme İşlemi ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Çatışan Menfaatler ve Esas Alınan Ölçütler’ (2023) 56 TAAD 177, 180.

⁶⁵ AİHM’in Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) md 8 uyarınca aile hayatının korunması bağlamında, sınır dışı edilmelerine karar verilen yabancıların sınır dışı edilmek istendikleri ülkedeki aile hayatı menfaatlerinin ihlal edilmemesi gerektiğini vurgulayan içtihadı için bkz Slienko v Latvia App no 48321/99 (09.10.2003) § 99-129.

⁶⁶ Türkiye’de ailesi bulunan bir yabancıların sınır dışı edilmesi hâlinde Anayasa md 20’de koruma altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmemesi gerektiğine vurgu yapan Anayasa Mahkemesi kararı için bkz Selçuk Karakaya Başvurusu, Başvuru No: 2018/29245, 22.02.2022; A. A. A. Başvurusu, Başvuru No: 2018/36516, 15.03.2022.

edilmesine ilişkin karar alınırken, kişinin sınır dışı edilmesi hâlinde aile hayatına saygı hakkının ihlali sonucunun doğup doğmadığı, aile bütünlüğünün bozulması ihtimalinde ihlal oluşturacağı göz önünde bulundurulmalı; özellikle aile hayatına saygı hakkı gibi bireysel bir menfaat ile sınır dışı yoluyla sağlanmak istenen kamusal menfaat arasındaki çatışmada, dengenin gözetilerek hangisinin öncelik taşıdığına objektif bir değerlendirmeye belirlenmesi gerektiği doktrinde haklı olarak savunulmaktadır⁶⁷.

Türk hukukunda sınır dışı konusu esas itibarıyla YUKK'ta düzenlenmiştir. YUKK md 54/1'te sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınması zorunludur⁶⁸. Anılan düzenlemeye bakıldığında, kanun koyucunun haklarında sınır dışı etme kararı alınmasını emrettiği kişilerin bizatihi yabancılar olduğu görülür. Bununla birlikte, belli şartların mevcudiyeti hâlinde sınır dışı edilmesi mümkün görülmeyen yabancılar YUKK md 55'te özel olarak sayılmıştır⁶⁹. Başka bir deyişle, yabancılar hakkında alınan bir sınır dışı etme kararının uygulanabil-

⁶⁷ Bayata Canyaş (n 64) 181; Kabaalioğlu ve Ekşi (n 61) 507.

⁶⁸ Erten, 'Yabancılar' (n 45) 30; Doğan, Yılmaz ve İzmirli, *Yabancılar* (n 57) 116; Tüysüz (n 45) 253; Bayraktaroğlu Özçelik (n 45) 217.

⁶⁹ YUKK md 54 kapsamında olsalar dahi, hakkında sınır dışı etme kararı alınamayacak yabancılar şunlardır: "Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunan" (md 55/1-a), "Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülen" (md 55/1-b), "Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayan" (md 55/1-c), Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları" (md 55/1-d) ve "Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları" (md 55/1-e). YUKK'un Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (RG 17.03.2016/29656) md 52/1'de ise YUKK md 55'te sayılanların yanı sıra şu yabancılar hakkında da sınır dışı etme kararı alınamayacağı belirtilmiştir: "a) Vizesi veya ikamet izinleri iptal edilenlerden on gün içinde çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler, b) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler, c) Vize alarak veya vize muafiyetiyle gelen ve ikamet izni talepleri reddedilenlerden vize süresi veya vize muafiyeti sürelerini kullananlar, ç) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenlerden çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler, d) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler, e) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkında feragat ettiğini ve gönüllü olarak ülkesine dönmek istediğini yazılı olarak beyan edenler, f) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkında feragat ettiğini yazılı olarak beyan eden ve Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunanlar, g) Mahkemece kesin karar verilene kadar, Uluslararası koruma başvuru sahiplerinden kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yargı yoluna başvuranlar".

mesi, ancak sınır dışı kararının icrasını engelleyen söz konusu sebeplerin ortadan kalkması hâlinde mümkündür⁷⁰.

B. Mavi Kartlıların Sınır Dışı Edilip Edilemeyeceği Meselesi

Mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınıp alınamayacağı tartışmasının temelinde, özel statülü yabancı olmaları vardır. TVK md 28'de mavi kart sahiplerine dört istisnâî hâl dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanabileceği bir statü tanınması, anılan yabancıların vatandaşlar gibi sınır dışı yasağı korumasından istifade edip etmedikleri konusunu tartışmaya açmaktadır.

Mavi kartlıların ülkeye giriş, ülkede ikamet ve çalışma gibi haklar bakımından Türk yabancılar hukuku mevzuatında getirilmiş özel hükümlerle vatandaş muamelesi göreceği açıkça vurgulanmışken, sınır dışı etme konusunda bir hükme yer verilmemesi, idarî uygulamada ve idarî yargı kararlarında konuya farklı yaklaşılmasına zemin oluşturmuştur. Zira idarî kararlarda mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasında bir tereddüt yaşanmadığı görülürken, mavi kartlıların vatandaş gibi sınır dışı yasağına tâbi olması gerektiğine hükmeden idarî yargı içtihatlarına rastlanmıştır.

Mavi kartlı yabancıların istisnalar dışında Türk vatandaşlarının sahip olduğu haklardan aynı ölçüde yararlanmayı sürdüreceğine ilişkin kuralın istisnasını oluşturan millî güvenlik ve kamu düzeniyle bağlantılı hükümler, mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasında kanımızca en önemli dayanağı oluşturur. Bu sebeple, kanun koyucunun saydığı sınır dışı etme sebeplerinden birinin bulunması hâlinde, ilgili mavi kartlı yabancıların sınır dışı edilmesinde kural olarak bir engel bulunmamaktadır. Zira TVK md 28/1'de ifade edilen "*Millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır*" hükmü, aşağıda açıklanacağı üzere, bahsi geçen maddenin maddî uygulama alanını daraltmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken, bir mavi kartlı hakkında YUKK md 54/1'deki sebeplerden birine dayanılarak sınır dışı etme kararı alınabilmesi için, karara dayanak teşkil edecek gerekçenin TVK md 28/1 gereğince "*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler*" kapsamında değerlendirilmesi zorunluluğudur.

Yukarıda açıklandığı üzere, bir kimsenin sınır dışı edilmesiyle korunmak istenen menfaat kamusal niteliklidir⁷¹. Türk hukukuna paralel şekilde, karşılaş-

⁷⁰ Yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasını engelleyen hâller hakkında detaylı bilgi için bkz Tüysüz (n 45) 52 vd.

tırmalı hukukta da yabancıların ülkeden sınır dışı edilmesinde genel gerekçe, ekseriyetle kamu düzeni ve kamu güvenliğinin muhafazası olarak görülmektedir⁷². Gerçekten de devletlerin yabancıların ülkeye girişi, ülkeden çıkışı, ülkede ikameti ve çalışması konularında denetim yetkisine sahip olmasının bir gereği olarak kamusal menfaatlerini bozan ya da bozma ihtimali olan kişileri sınır dışı etmesi, millî güvenlik ve kamu düzeniyle doğrudan irtibatlıdır⁷³. Nitekim YUKK'ta sıralanan sınır dışı sebeplerinin çoğu millî güvenlik ve kamu düzeniyle belli ölçüde bağlantılıdır⁷⁴. Örneğin, “terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi olmak” bu doğrultuda konulmuş bir sınır dışı etme sebebidir. Hatta “kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturmak” kanun koyucunun sınır dışı etme gerekçeleri arasına dahil ettiği bir sebeptir. Bu gerekçeyle, mavi kartlılar kişi dokunulmazlığına kural olarak sahip olmakla birlikte, millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler dikkate alınarak haklarında sınır dışı etme kararı verilmesi de mümkündür⁷⁵. Bununla birlikte, sınır dışı müessesesinin temelinde kamusal menfaatler bulunsa bile, mavi kartlıların aile hayatına saygı hakkının korunması için dengeleyici bir değerlendirme yapılması gerektiği hatırlatılmalıdır. Örneğin Türkiye’de eş ve/veya çocukları bulunan bir mavi kartlının sınır dışı edilmesi hâlinde, aile fertlerinin yurt dışına taşınmasının da mümkün olmadığı bir ihtimalde, aile bütünlüğünün bozulması sebebiyle aile hayatına saygı hakkının ihlaliyle karşılaşılabilir. Bu sebeple, sınır dışı etme sebebi oluşturacak her somut vakiada, mavi kartlı yabancıların sınır dışı edilmesiyle ulaşılmak istenen kamusal menfaatin aile hayatına saygı hakkı özelinde bireysel menfaatle çatışmasında görece üstün geldiği sonucuna varılmalıdır. Bu bağlamda, bilhassa bir çocuğun, hakkında sınır dışı edilecek mavi kartlı ebeveyninden ayrılmasının söz konusu olduğu hâllerde, çocuğun üstün yararı dikkate alınarak, çocuğun ebeveynine muhtaçlık durumu, hangi ülkede yaşamasının onun yararına olacağı gibi ihtimaller gözetilerek menfaat dengelemesine gidilmesinin uygun olacağı; ancak toplum açısından ciddi tehdit teşkil eden bir suçun işlenmesi, suçun tekrarlanması olasılığının yüksek oluşu gibi tehditler

⁷¹ Bayata Canyaş (n 64) 180.

⁷² Bu yönde tespitler için bkz Dardağan Kibar, ‘Avrupa Birliği’ (n 45) 57.

⁷³ Ekşi (n 7) 104; Goodwin-Gill (n 62) 58.

⁷⁴ Dardağan Kibar, ‘Avrupa Birliği’ (n 45) 57; Can (n 2) 132.

⁷⁵ Rona Aybay, *Yabancılar Hukuku* (2. Baskı, Bilgi Üniversitesi 2007) 256; Begüm Süzen, ‘Özel Statülü Yabancıların Türkiye’de Görülen Kişi Hâllerine İlişkin Davalarında Usule ve Uygulanacak Hukukun Belirlenmesine İlişkin Bazı Tespitler’ (2023) 29(2) MÜHF-HAD 1490, 1498; Öztürk (n 57) 970; Ganiyeva (n 57) 382.

olması durumunda, kamusal menfaatlerin baskın geldiği sonucuna varılması gerektiği doktrinde haklı olarak ifade edilmiştir⁷⁶.

Mavi kartlılar hakkında şartların oluşması hâlinde sınır dışı etme kararı alınabilmesini mümkün kıldığını düşündüğümüz bir diğer gerekçe, sınır dışı yasağının Türk hukukunda yalnızca vatandaşlar açısından teminat altına alınmış olmasıdır⁷⁷. Kaldı ki, sınır dışı etme kararının süjesi yabancıdır⁷⁸. Zira sınır dışı konusunun düzenlendiği YUKK'ta yalnızca yabancıların sınır dışı etme işlemine tâbi tutulabildiği görülmektedir. Öyle ise, sınır dışı etme kararı, yabancılara özgü bir yaptırım olduğundan, sınır dışı sebebini haiz mavi kartlıların Türk hukukunda özel statülü yabancı sayılmasının, haklarında sınır dışı etme kararı verilmesinde engel bir durum olarak görülemeyeceği kanısındayız. Doktrinde de vurgulandığı üzere, mavi kartlıların belirli istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam etmeleriyle kastedilen, vatandaşlıklarını muhafaza ettirmek değil, öngörülen sınırlamalar dışında haklardan vatandaşlar gibi yararlanmalarını temin etmektir⁷⁹.

Mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınabileceğine ilişkin kanaatimize gerekçe teşkil eden bir diğer husus, sınır dışı etme sebebi mevcut olsa dahi hakkında sınır dışı etme kararı verilemeyeceği belirtilen yabancıların sayıldığı düzenlemedir. YUKK md 55'te sayılan ve bu kanunî düzenlemenin ayrıntılarını gösteren YUKK Uygulama Yönetmeliği md 52'deki "*sınır dışı etme kararı alınmayacaklar*" listesine bakıldığında⁸⁰, mavi kartlı yabancıların yer almadığı dikkati çekmektedir. Bu tercih, mavi kartlılar hakkında koşulların gerçekleşmesi hâlinde sınır dışı etme kararı alınmasını mümkün kılan önemli bir gerekçedir⁸¹.

Mavi kartlıların sınır dışı edilmesinin mümkünlüğüne ilişkin kaniya TVK md 28'in amaçsal yorumundan hareketle de ulaşılabileceği düşüncesindeyiz. Mütedit de fa açıklandığı üzere, temel kural, mavi kartlıların, "seçme ve seçilme",

⁷⁶ Genel olarak yabancıların sınır dışı edilmesi bağlamında bkz Bayata Canyaş (n 64) 193.

⁷⁷ "*Vatandaşın sınır dışı edilemezliği ilkesi*" 1982 Anayasası md 23/4'te açıkça hükme bağlanmış; aynı şekilde, 14.07.1994 tarih ve 21990 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Türk hukuku açısından yürürlüğe giren AİHS'e Ek 4 No.lu Protokol'de de yer verilmiştir (md 3).

⁷⁸ İbrahim Numan Erdoğan, *Türk Hukukunda Sınır Dışı Etme Kararlarına Karşı Yargı Yolu* (Yetkin 2023) 67; Nomer (n 2) 127; Tüysüz (n 45) 60; Akbulut (n 45) 86.

⁷⁹ Rifat Erten, *Türklerin Kişi Hâllerine İlişkin Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (Yetkin 2017) 92.

⁸⁰ Hakkında sınır dışı etme kararı alınamayacak yabancılar için bkz dn 69.

⁸¹ Öztürk (n 57) 970; Ganiyeva (n 57) 382.

“bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tâbi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunma” ve “muafin araç veya ev eşyası ithal etme” hakları ile “askerlik hizmeti” yükümlülüğü dışında, Türk vatandaşlarına tanınmış haklardan aynen faydalanmaya devam etmeleridir. Bu doğrultuda, mavi kartlıların Türk vatandaşlarıyla eş seviyede sahip olduğu haklardan birinin kişi dokunulmazlığı olduğunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak mavi kart hamillerinin diğer yabancılardan farklı şekilde Türk vatandaşları gibi sınır dışı yaşama tâbi olduğunu salt lafzi bir yorumla savunmak doğru değildir⁸². Mavi kart statüsünün ihdas amacına bakıldığında, sınır dışı konusunda mavi kartlıların vatandaş muamelesi görmesini gerektirecek bir haklı sebebin olmadığı ortaya çıkar. Amaçsal yorum üzerinden mütalaa edildiğinde, statünün, mavi kartlılara hem ikamet ettikleri yabancı ülkelerde o devletin vatandaşı sıfatıyla yaşamlarını sürdürme hem de Türkiye ile olan irtibatının muhafazasına araç olan haklardan ülkeye giriş, ülkede ikamet, çalışma, ticarî faaliyette bulunma, seyahat, taşınmaz alım satımı, miras, eğitim-öğretim örneklerinde olduğu gibi birçok konuda vatandaş muamelesi görme olanağı sağlamayı hedeflediği söylenebilir. Aksine, kanun koyucunun muradının, kanunen Türkiye’den sınır dışı edilmesi gereken bir mavi kartlı yabancıya diğer yabancılardan farklı olarak imtiyazlı bir statü tanıyarak Türkiye’de kalmasını temin etmek olmadığı kanısındayız.

Son olarak belirtmelidir ki, Türkiye’nin taraf olduğu, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası antlaşmaların aynı konuda farklı hükümlere sahip kanun hükümleri karşısında öncelikle uygulanması kuralının anayasal bağlamda kabulü (1982 Anayasası md 90/5), sınır dışı gibi kişi dokunulmazlığı, kişi hürriyeti ve güvenliği ile yerleşme ve seyahat hürriyetini ilgilendiren bir konuda taraf olunan milletlerarası antlaşmalarda yer alan sınır dışı etme yükümlülüğüne özgü akdi taahhütlerin şüphesiz yerine getirilmesini gerektirir⁸³. Bu sebeple, Türk hukuku açısından yürürlükte olan sınır dışı etmeye ilişkin hükümleri haiz iki veya çok taraflı milletlerarası antlaşmalarda akit devletlerin sözleşme kaynaklı yükümlülükleri kapsamında bu yönde bir taahhüt bulunması hâlinde, mavi kartlıların sınır dışı edilmesinde bir beis bulunmayacaktır⁸⁴.

⁸² Aksi yönde görüş için bkz Kuşçu (n 45) 73.

⁸³ Konu hakkında ayrıca bkz K. Sedat Sirmen, ‘Yabancıların Türkiye’den Sınır Dışı Edilmesine İlişkin Temel Düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Türkiye Hakkında Verdiği Örnek Kararlar’ (2009) 67(3) ABD 29, 29 vd.

⁸⁴ Benzer durum suçluların iadesi müessesesinde de geçerlidir. Örneğin Türk hukukunda 1982 Anayasası md 38/11 ve Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu (Kanun Numarası: 6706, Kabul Tarihi: 23.04.2016, RG 05.05.2016/29703) md 11/1-a uyarınca, Türk vatandaşla-

C. Mavi Kartlılar Hakkında Sınır Dışı Etme Kararı Alınmasına Dayanak Oluşturabilecek Sebepler

1. Genel Olarak

Türk hukukunda sınır dışı etme sebepleri, detaylarıyla ancak tahdidi şekilde belirlenmiştir. YUKK md 54/1 uyarınca, hakkında sınır dışı etme kararı alınması gereken yabancılar şunlardır:

a) Türk Ceza Kanunu⁸⁵ (TCK) md 59 kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler,

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar,

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar,

ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollarla sağlayanlar,

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar,

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler,

f) İkamet izinleri iptal edilenler,

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler,

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler,

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler,

rının yabancı bir ülkede işledikleri suç nedeniyle yargılanması veya haklarında hükmedilen cezanın infazı kapsamında geri verilmesinin talebi hâlinde suçluların iadesi yasağına tâbi olması kuralının istisnası, söz konusu talebin Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler kapsamında kalmasıdır. Bununla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti, hâli hazırda Uluslararası Ceza Divanı Statüsüne taraf olmadığından, iade yükümlülüğü ancak bu koşul gerçekleştiğinde hüküm ifade edecektir.

⁸⁵ Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004, RG 12.10.2004/25611.

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler,

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar,

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar,

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler”.

Bahsi geçen sınır dışı sebepleri, TVK md 28/1'in işaret ettiği “millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler” kapsamında değerlendirilebildiği ölçüde mavi kartlıların sınır dışı edilmesinde de hüküm ifade eder. Bu sebeple, yapılacak belirleme neticesinde, bir sınır dışı etme sebebinin kanun koyucu tarafından millî güvenlik veya kamu düzeninin korunması ve sağlanması amacıyla getirildiği sonucuna varılırsa, diğer yabancılarda olduğu gibi, mavi kartlıların sınır dışı edilmesi de mümkün olmalıdır. Bununla birlikte doktrinde bir görüş, mavi kartlıların yalnızca YUKK md 54/1-d'de öngörülen “kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma” sebebine bağlı olarak sınır dışı edilebileceğini, aksine, tek başına diğer sınır dışı etme sebeplerine dayanılarak sınır dışı etme kararı alınamayacağını ileri sürmektedir⁸⁶. Elbette millî güvenlik ve kamu düzeni gibi kavramların dar yorumlanması icap etmekle birlikte⁸⁷, sınır dışı etme sebeplerinde yer alan kavramların lafzı yanında getiriliş amacına da bakılması gerektiği kanısındayız.

Bu noktada belirtilmelidir ki, idarenin bir yabancı hakkında YUKK'ta sayılan birden çok sebebe dayanarak sınır dışı etme kararı alabilmesinde bir engel bu-

⁸⁶ Tüysüz (n 45) 87.

⁸⁷ Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) verdiği kararlarda da, kamu düzeninin, kişilerin temel haklarını korumaya yönelik bir prensibe istisna oluşturacak ve kişinin temel hak ve hürriyetlerinin kısıtlanmasına yol açacak bir hükümde yer alması durumunda, bu kavramın dar anlamda yorumlanması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu yönde bir ABAD kararı için bkz C-554/13, ECLI:EU:C:2015:377, para 48 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CJ0554&rid=1>> Erişim Tarihi 8 Haziran 2024.

lunmamaktadır. Yetkili makam, münhasıran belli bir sebebe dayanarak sınır dışı etme kararı alabileceği gibi, somut olayın veya durumun kapsamı itibariyle birden çok sebebe de dayanabilir⁸⁸. Öyle ki, yabancıнын belli bir eylem veya durumu için aynı anda birden çok sınır dışı etme sebebi gündeme gelebilir. Nitekim uygulamada da bu yönde kararlar alındığı görülmektedir. Örneğin hakkındaki giriş yasağı kararına rağmen Türkiye'ye giriş yaptığı tespit edilen bir yabancıнын durumu yasal giriş hükümlerine uyulmaması olarak değerlendirilmek suretiyle, YUKK md 54/1-d, h ve ı bentleri uyarınca üç ayrı sebebe birlikte dayanılarak sınır dışı etme kararına konu olmuştur⁸⁹. Aynı şekilde, Türkiye'ye yasa dışı yollardan giriş yapmış bir yabancı hakkında kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle YUKK md 54/1-d ve aynı zamanda ülkeye giriş kaydı olmaması sebebiyle YUKK md 54/1-h uyarınca sınır dışı etme kararı alınmıştır⁹⁰.

Ezcümle, sınır dışı etme müessesesinin özünde millî güvenlik ve/veya kamu düzeni açısından sakıncalı yabancıların ülke sınırları dışına çıkarılması gayesi yattığından, sınır dışı etme sebeplerinin evleviyetle YUKK md 54/1-d'de hükme bağlanan "kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma" sınır dışı etme sebebiyle örtüştüğü göz ardı edilemez. Bu sebeple, idarenin, yabancıнын bir eyleminin ya da durumunun YUKK md 54/1-d'ye uyduğu gerekçesiyle sınır dışı etme kararı alabileceği gibi, kararını millî güvenlik ve kamu düzenini koruma amaçlı olarak düzenlenmiş diğer sınır dışı etme sebeplerinden birine yahut aynı mahiyetteki bir sebebi YUKK md 54/1-d'ye ilave etmek suretiyle de alabileceği kanısındayız.

⁸⁸ Tüysüz (n 45) 183.

⁸⁹ Bununla birlikte Valiliğin almış olduğu bu sınır dışı etme kararı, mahkemece dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir: "...göç-net giriş çıkış kayıt dökümüne göre de 30.12.2016 tarihinde Atatürk Havalimanından yasal yollarla ülkemize girdiği ve yasal giriş hükümlerine aykırı davranmadığı anlaşıldığından; davacının 6458 sayılı kanunun 54/1-(d), (h) ve (ı) bentlerine göre sınır dışı edilmesine dair dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı...": İstanbul 1. İdare Mahkemesi, 398/1114, 07.07.2017. Karar hakkında bkz Akbulut (n 45) 108 dn 247.

⁹⁰ Buna karşın, sınır dışı etme kararının iptali için açılan davada mahkeme, davacının kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturduğuna dair herhangi bir tespit veya delil bulunmadığından YUKK md 54/1-d uyarınca sınır dışı edilmesinde hukuka ve mevzuata uyarlık görülmesi de, ülkeye giriş çıkış kaydının bulunmaması gerekçesiyle md 54/1-h gereğince sınır dışı edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır: İstanbul 1 İdare Mahkemesi, 2349/604, 12.04.2017. Karar hakkında bkz Akbulut (n 45) 107 dn 245.

Sınır dışı etme sebeplerinin bir kısmı ise, mavi kartlıları doğrudan ilgilendirmemektedir. Uygulama alanı mavi kartlılar dışında kalan sınır dışı sebeplerinin mavi kartlılar için sınır dışı etme kararına gerekçe oluşturması mümkün değildir. Örneğin, sınır dışı sebeplerinden biri olan “vize veya vize muafiyeti süresinin on günden fazla aşılması veya vize iptali” (YUKK md 54/1-e), mavi kartlıların sınır dışı edilmesinde gerekçe oluşturmaz. Zira mavi kartlılar ülkeye giriş konusunda Türk vatandaşı muamelesi göreceğinden, Türkiye’ye giriş bakımından vize alması ya da vize muafiyetinden yararlanmasına gerek bulunmamaktadır⁹¹.

2. Kamu Düzeni, Kamu Güvenliği veya Kamu Sağlığı Açısından Tehdit Oluşturma

Mavi kartlıların sınır dışı edilmesine gerekçe arz edecek genel sebep, “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma”dır (YUKK md 54/1-d). Anılan sınır dışı sebebinin, mavi kartlı yabancıların Türk vatandaşlarıyla aynı ölçüde sahip olduğu haklara sınırlama getirilmesine dayanık olan “millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler” kapsamında kaldığında bir tereddüt bulunmamaktadır. Her ne kadar diğer sınır dışı sebeplerinin de kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığından en az biriyle yakın ilişkisi olmakla birlikte, kanun koyucu YUKK md 54/1-d kapsamında genel mahiyette bir sınır dışı etme sebebine yer vermeyi tercih etmiştir. Ancak tekrardan hatırlatılmalıdır ki, yabancıların bir eyleminin ya da durumunun aynı anda birden çok sınır dışı etme sebebinin karşılaması mümkündür. Örneğin hırsızlık yoluyla hayatını idame ettiren bir yabancı, hem kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturma (YUKK md 54/1-d), hem geçimini meşru olmayan yollardan sağlama (YUKK md 54/1-ç) hem de hırsızlığın TCK kapsamında suç teşkil etmesinden ötürü cezanın her hâlde infazı sonrasında belli şartlarda (YUKK md 54/1-a) üç ayrı sınır dışı etme sebebinin haiz olacaktır. Kanun koyucunun tek bir sebebe dayanarak sınır dışı etme kararı verme zorunluluğu bulunmadığından, idarenin hem kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma hem de diğer sınır dışı etme sebeplerine birlikte dayanarak karar vermesi ihtimal dahilindedir.

Görüldüğü üzere, mavi kartlıların kamu düzenine, kamu güvenliğine veya kamu sağlığına tehdit oluşturduğunun tespiti, haklarında sınır dışı etme kararı

⁹¹ Barış Teksoy, ‘6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na Göre Yabancıların Vize Alma Zorunluluğu’ (2013) 62(3) AÜHFD 855, 865.

verilmesine dayanak olabilir. Örneğin, başkalarının can ve mal güvenliğini tehdit edecek veya tehlikeye atacak şekilde davranışta veya eylemde bulunmak suretiyle kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan bir mavi kartlı hakkında sınır dışı etme kararı alınması zorunludur. Aynı şekilde, Türkiye'ye yurt dışından kaçak mal soktuğu tespit edilen bir mavi kartlının kamu düzeni açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle idarece sınır dışı edilmesi gerekir. Keza, bir mavi kartlının toplum içinde solunum ya da fiziksel temasla kolaylıkla yayılan bulaşıcı bir hastalıkla yaşaması kamu sağlığı açısından tehdit oluşturacağından, hakkında sınır dışı etme kararı alınması icap eder.

İlave olarak belirtilmelidir ki, mavi kartlıların kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu ifade edilen eylemlerinin suç teşkil etmesi şart koşulmamıştır. Bu sebeple, uygulamada bir mahkeme kararı ya da açılmış bir soruşturmaya gerek kalmaksızın, yabancının eyleminin idarece kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu kanaatine varılmışsa, hakkında sınır dışı etme kararı alındığı görülmektedir⁹². Bununla birlikte, idarenin ilgili yabancının kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturup oluşturmadığını somut bilgi ve belgelere dayandırması gerekir⁹³. Başka bir deyişle, hakkında sınır dışı etme kararı alınacak mavi kartlının kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu konusunda makul şüphe ve yeterli delilin bulunması icap eder⁹⁴. Nitekim bir mahkeme kararında da ispata ilişkin bu kıstas açıkça ortaya konmuştur. Anılan mahkeme kararına konu olayda, bir şahsın yakalanmasına ilişkin olarak gerçekleştirilen operasyonda, adreste bulunan başka bir yabancı hakkında kamu güvenliği bakımından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle idarece sınır dışı etme kararı alınmış, ancak söz konusu karar, idare mahkemesince, ilgili kişi hakkında G-87 genel güvenlik tahdit kodu olmadığı, kişi hakkında so-

⁹² "...Yabancıların 6458 sayılı kanununun 54/1-(a) bendine göre sınır dışı edilebilmesi için mahkum olması, bu mahkumiyet hükmünün kesinleşmesi ve kararın da infaz edilmiş olması gerekmektedir. Öte yandan yabancıların 54/1-(d) bendindeki kamu düzeni veya güvenliği açısından tehdit oluşturması sebepleriyle sınır dışı edilmelerinde, haklarında kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmünün ve infaz edilme şartının aranmasına gerek olmayıp yabancının kamu düzeni, güvenliği veya sağlığı açısından tehdit oluşturduğunun somut olarak belirlenmesi yeterlidir...": İstanbul 1 İdare Mahkemesi, 1554/250, 15.02.2018. Karar hakkında bkz Akbulut (n 45) 124 dn 283.

⁹³ Sınır dışı etme kararlarının idarî yargıdaki denetiminde, yabancılara isnat edilen fiilleri ispatlayacak bilgi ve belgelerde ispat zorluğu konusunda ayrıca bkz Melikşah Yasin, 'Sınır Dışı Kararlarının Yargısal Denetiminde İspat Sorunları' (2022) 42(2) PPIL 561, 566.

⁹⁴ Yasin (n 93) 574.

ruşturma, kovuşturma, sabıka veya GBT kaydı bulunmaması ve en önemlisi de yeterli somut delil olmaması sebebiyle hukuka aykırı bulunmuştur⁹⁵. Öyle ise, YUKK md 54/1-d uyarınca alınan bir sınır dışı etme kararının hukuka uygun olması için, mavi kartlının karara konu eylem ya da durumunun somut olgulara dayandırılması ve bunun yeterli delillerle ortaya konması gerekir. Mavi kartlı hakkında salt bir ceza soruşturması veya kovuşturması yürütülüyor olması dahi, yeterli delillerle ve gerekçeleriyle ortaya konmadığı sürece sınır dışı etme kararı alınması için kâfi gelmemelidir⁹⁶. Zira ilgili mavi kartlı hakkında başlatılan soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı ya da başlatılan kovuşturma neticesinde beraat kararı verilebilme ihtimali bulunduğu göz ardı edilmemelidir⁹⁷.

Üzerinde durulması gereken konulardan biri de, mavi kartlı yabancıların kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturan eyleminin aynı zamanda TCK kapsamında suç teşkil ediyor olmasıdır. Bu ihtimalde, mavi kartlının, bir sonraki başlık altında ele alınacak olan, sınır dışı etmeye ilişkin şartların mevcudiyeti hâlinde YUKK md 54/1-a kapsamında sınır dışı edilmesi konusunda değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Bununla birlikte, mavi kartlının sınır dışına konu olan eyleminden dolayı yargılandığı ceza mahkemesince beraat ettirilmiş olması, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle (YUKK md 54/1-d) hakkında sınır dışı etme kararı verilmesine mani değildir⁹⁸. Nitekim uygulamada da bu yönde hareket edildiği görülmektedir⁹⁹.

⁹⁵ İstanbul 1 İdare Mahkemesi, 647/1902, 28.11.2017. Aynı paralelde, Anayasa Mahkemesi de vermiş olduğu bir kararda, özellikle terör faaliyetleri ve millî güvenliğin korunması amacına yönelik olarak alınan sınır dışı etme kararlarında yüksek bir ispat standardı aranmayacağını, yeterli delilin kâfi sayılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu yönde bir karar için bkz A. A. Başvurusu, Başvuru No: 2018/36516, 15.03.2022 <www.kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> Erişim Tarihi 8 Nisan 2024.

⁹⁶ Yasin (93) 572.

⁹⁷ Tüysüz (n 45) 139.

⁹⁸ ABAD'ın vermiş olduğu kararlarda da, bir yabancıların kamu düzenine tehdit oluşturmaları için kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmasının gerekmediğine, diğer bulgularla birlikte değerlendirilmek suretiyle kişinin kamu düzenine tehdit oluşturduğu sonucuna varılabileceğine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu yönde bir ABAD kararı için bkz C-554/13, ECLI:EU:C:2015:377, para 51 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CJ0554&rid=1>> Erişim Tarihi 8 Haziran 2024.

⁹⁹ "...Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğünce de söz konusu vizenin sahte olduğunun ve davacıya böyle bir vize verilmediğinin teyit edildiği, dolayısıyla davacının sahte TC vizesi kullandığının sabit olduğu, bu nedenle açılan davada her ne kadar beraat kararı verilse de söz konusu vizenin sahteliğinin kolayca anlaşıldığından ve iğfal kabiliyeti olmadığından"

3. TCK md 59 Kapsamında Sınır Dışı Edilmesi Gerektiğinin Değerlendirilmesi

Yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasına dayanak teşkil edebilecek sebeplerden ikincisi, “TCK md 59 kapsamında¹⁰⁰ sınır dışı edilmesi gerektiğinin değerlendirilmesi”dir. İçişleri Bakanlığı’nın takdirine¹⁰¹ bağlanmış bahse konu sebebe dayanılarak sınır dışı etme kararı alınabilmesinin mavi kartlılar için de mümkün olduğu kanısındayız. Zira işlediği suçtan dolayı aldığı hapis cezasının herhâlde infazı tamamlanmış bir yabancıdan bundan sonra Türkiye’de yaşamını sürdürüp sürdürmeyeceğini belirleyecek olan karar, bir güvenlik tedbiri özelliği göstermektedir.

İşlediği suç sebebiyle sabıkalı hâle gelen bir mavi kartlının Türkiye’de kalmaya devam edip etmeyeceğine karar verecek olan yetkili makam, işlenen suçun türünü, mahkûmiyet süresini, kasten işlenip işlenmediğini, taksirli işlendiyse bilinçli taksir kapsamında kalıp kalmadığını ve benzeri ölçütler bağlamında takdirde bulunacaktır. Elbette bu hususta verilecek kararda, millî güvenlik ve kamu düzeni mülâhazaları en önemli etkili noktayı oluşturur. Başka bir ifadeyle, kanun koyucu hapis cezası şartına bağladığı suçun türü bakımından bir ayırım yapmadığından, işlenen suçun millî güvenliğe ve kamu düzenine etki eden mahiyette olması, takdir hakkının kullanılmasında önemli bir etkidir¹⁰². O hâlde, işlediği suç nedeniyle hapis cezası alan bir mavi kartlı, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına ya da koşullu salıverilmesi karar verildikten ve herhâlde cezasının infazı tamamlandıktan sonra sınır dışı edilmek zorunda

dan dolayı beraat kararı verildiği, bu beraat kararının fiilin mevcudiyetini ortadan kaldırmadığı ve sınır dışı işlemlerinin ceza mahkemelerince verilen kararlara doğrudan bağlı olmadığı; ... Yasa’nın 54’üncü maddesinin (d) ve ... bentleri uyarınca sınır dışı edilmesinde, dolayısıyla da dava konusu sınır dışı işleminde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.”: İstanbul 1 İdare Mahkemesi, 661/97, 19.01.2018. Karar hakkında bkz Akbulut (n 45) 126 dn 286.

¹⁰⁰ TCK md 59: “İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen bir yabancıdan, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz ettirildikten veya koşullu salıvermeden yararlandırıldıktan ve herhâlde cezasının infazı tamamlandıktan sonra durumu hakkında sınır dışı işlemleriyle ilgili değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığı’na bildirilir”. Sınır dışı etme kararı hakkında işletilecek bu süreç, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik (RG 29.03.2020/31083) md 52 uyarınca yürütülür.

¹⁰¹ Söz konusu değerlendirmenin İl Göç İdaresi Müdürlüklerince yapılacağı YUKK Uygulama Yönetmeliği md 54/2’de ifade edilmiştir.

¹⁰² Doktrinde bir görüş, terör örgütü üyeliği, gasp, tecavüz gibi ağır suçlar ile daha basit nitelikli suçlar arasında bir ayırım yapmaksızın sınır dışı etme kararı verilmesinin adil olmayabileceğini, bu nedenle suçun niteliği, işlenme biçimi ve kamu düzeni üzerindeki etkisi gibi hususların takdir yetkisi kullanılırken idarece göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir: Yasin (n 93) 573.

değildir. Sınır dışı edilebilmesi, cezası infaz edilmiş olan ilgili mavi kartlının durumunun Adalet Bakanlığı tarafından bu hususta görüşü sorulan İçişleri Bakanlığı'nın takdir yetkisini kullanarak vereceği sınır dışı edilmesi gerektiğine ilişkin değerlendirmeye bağlıdır.

Uygulamada mavi kartlılar hakkında işledikleri suç sebebiyle sınır dışı etme kararı alındığı görülmektedir. Örneğin Danıştay 10. Dairesi'nin kararına konu olmuş bir olayda, doğum yoluyla Türk vatandaşlığı kazanmış ancak izin alarak vatandaşlıktan çıkan bir Avusturya vatandaşı hakkında, kasten adam öldürme suçundan dolayı mahkûm olduğu yirmi beş yıl hapis cezasını çekmesinin ardından, yetkili makamca sınır dışı etme ve Türkiye'ye giriş yasağı kararları verilmiştir. Bu kararların iptali talebiyle İçişleri Bakanlığı'na karşı açılan davanın kabulü neticesinde verilen iptal kararının¹⁰³ Danıştay 10. Dairesi'nce onanması¹⁰⁴ üzerine davalı Bakanlıkça yapılan karar düzeltme istemine ilişkin incelemede söz konusu talebin reddine karar verilmiştir¹⁰⁵. İdarî uygulamanın aksine ilgili idarî yargı kararında mavi kartlı yabancının TVK md 28 dikkate alınarak vatandaşlar gibi sınır dışı yasağına tâbi tutulmasının, yukarıda gerekçeleriyle açıkladığımız üzere, dayanaktan yoksun olduğu kanısındayız. Nitekim Danıştay 10. Dairesi'nce verilen karara ilişkin karşı oy yazısında mavi kartlılar hakkında şartların oluşması durumunda sınır dışı etme kararı alınmasının mümkün olduğuna dikkat çekilmiştir¹⁰⁶.

¹⁰³ Ankara 1 İdare Mahkemesi, 166/1804, 02.11.2011: *"Uyuşmazlıkta; davalı idarece, her ne kadar davacının ülkemizde yabancı konumunda bir kişi olduğu ve yapılan uygulamanın 5682 ve 5683 sayılı Kanunlar doğrultusunda tesis edildiği ileri sürülmekte ise de; anılan Kanunların bütünüyle 'yabancı'lara ve bunların Türkiye'deki seyahat ve ikametlerine ilişkin düzenlemeler getirdiği, oysa davacının Türk vatandaşlığından izin almak suretiyle çıkan bir kişi olması nedeniyle daha özel nitelikteki 5901 sayılı Kanun'a tabi olduğu, dolayısıyla koşulları taşıması halinde bu Kanun hükümlerinden yararlandırılması gerektiği açıktır. Bu durumda, davacının özel nitelikteki "Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybeden Kişilere Tanınan Haklar"dan bahseden 5901 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerekirken, daha genel nitelikteki 'yabancı' kavramından hareketle 5682 ve 5683 sayılı Kanunlar kapsamında değerlendirilerek tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmamaktadır"*: <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 1 Şubat 2024.

¹⁰⁴ Danıştay 10 D, 3578/4865, 12/11/2015 <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 1 Şubat 2024.

¹⁰⁵ Danıştay 10 D, 3721/56, 18.01.2021 <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 1 Şubat 2024.

¹⁰⁶ Anılan kararda geçen karşı oy gerekçesinde, davacının durumunun TVK md 28/1'de ifade edilen kamu düzenini ihlal ve tehdit eder mahiyet arz etmesi gerekçesiyle yetkili idarî makamın almış olduğu sınır dışı etme ve giriş yasağı işlemlerinde bir hukuka aykırılık olmadığına dikkat çekilmiş; bu sebeple davalı idarenin karar düzeltme isteminin kabulü ile dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiğine işaret edilmiştir: *"...çıkma izni alanların Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanabilmelerine*

4. Terör Örgütü veya Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Yöneticisi, Üyesi ya da Destekleyicisi Olma

Mavi kartlı yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı verilmesine dayanak teşkil edebilecek sebeplerden bir diğeri, “terör örgütü veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi ya da destekleyicisi olma”dır (YUKK md 54/1-b). Buna göre, bir mavi kartlının Türkiye içinde ya da dışında bir terör örgütüyle¹⁰⁷ ya da çıkar amaçlı suç örgütüyle¹⁰⁸ yöneticilik¹⁰⁹, üyelik¹¹⁰ veya destekleyicilik¹¹¹ pozisyonunda

‘kamu düzeni’ gerekçesiyle sınırlama getirilmesine hukuken bir engel bulunmamaktadır. Dosyada yer alan bilgi ve belgelerin incelenmesinden, davacının eşine şiddet uyguladığı, bu nedenle eşinin kadın sığınma evine sığındığı, sonrasında boşanmak niyetiyle baba evine döndüğü, davacının ise eşini zorla götürmek istemesi üzerine kayın pederiyle kavga tuttuğu, bu kavga esnasında kayın pederini ‘kasten’ öldürdüğü ve 25 yıl hapis cezasına mahkum edildiği hususları birlikte değerlendirildiğinde; davacının durumunun 5901 sayılı Kanun’un yukarıda yer verilen maddesinde ifade edilen ‘kamu düzeni’ni ihlal/tehdit eder bir mahiyet arz ettiği, bu durumda da idarenin tesis ettiği işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmaktadır. Belirtilen nedenlerle, davalı idarenin karar düzeltme isteminin kabulü ile dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği oyuyla Daire kararına katılmıyorum”: <www.lexpera.com.tr> Erişim Tarihi 1 Şubat 2024.

¹⁰⁷ Terör örgütü, Terörle Mücadele Kanunu (Kanun Numarası: 3713, Kabul Tarihi: 12.04.1991, RG 12.04.1991/20843 Mükerrer) md 1’de yapılan “terör” tanımı dikkate alınarak, doktrinde kısaca şöyle tanımlanmaktadır: “Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla her türlü suç teşkil eden eylemleri ast-üst ilişkisi çerçevesinde hiyerarşi içinde ve sürekli bir şekilde yapmak üzere oluşturulan organize yapı”:

Faruk Turinay, ‘Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı’ (2016) 116 TBBD 39, 64 vd.

¹⁰⁸ Yürürlükteki Türk ceza hukukunda kullanılmayan bir kavram olarak “çıkar amaçlı suç örgütü”nün, “esas amacı maddi menfaat temini olan örgüt” olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin bir görüş için bkz Turinay (n 107) 51. Bu sebeple, “çıkar amaçlı suç örgütü”nün TCK md 220’de düzenlenen “suç işleme amacıyla örgütlenme suçu” kapsamında kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmektedir: Bayraktaroğlu Özçelik (n 45) 220; Tüysüz (n 45) 118.

¹⁰⁹ Örgüt yöneticiliğiyle hiyerarşik açıdan örgüt yapısının üst konumunda bulunarak örgütün amaçlarını gerçekleştirmek üzere inisiyatif alabilme, emir ve talimat verebilme, üyelerini yönetebilme ve aralarındaki koordinasyonu sağlayabilme yetkisiyle donatılmış kişilerin kastedildiğine ilişkin bkz Vesile Sonay Evik, ‘Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu’ (2013) 19(2) MÜHF-HAD (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan) 667, 684.

¹¹⁰ Örgüt üyeliğinin, örgüt yöneticisi olmayan ancak örgüt hiyerarşisi içinde yer alarak örgütün amaçlarını bilerek örgüte katılıp faaliyetlere iştirak edenler olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz Sonay Evik (n 109) 685.

¹¹¹ Örgüt destekleyicisi olanlarla, örgütün yöneticisi veya üyesi olmamakla birlikte, hiyerarşi içinde kalmayıp, örgüte maddi veya manevi katkı sağlayan kişilerin anlaşılmasının gerektiğine ilişkin bkz Tüysüz (n 45) 122.

irtibatlı oluşu, hakkında sınır dışı etme kararı alınmasına gerekçe teşkil eder. Örneğin, bir terör örgütünün hizmet ettiği amacı bilerek, hiyerarşi içinde hareket eden bir mavi kartlı, örgüt üyesi olma gerekçesiyle sınır dışı edilmek zorundadır. Keza, örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan bir mavi kartlı, suç işleyerek kazanç temini amacıyla kurulan bir örgüte yardım mahiyetinde eylemlerde bulunmuşsa, destekleyici olmaktan ötürü hakkında yine sınır dışı etme kararı alınmalıdır.

Belirtilmelidir ki, bir yabancıнын örgüt yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olmasının sınır dışı etme kararına dayanak teşkil etmesi için bu yönde bir mahkeme kararı bulunması kanun koyucu tarafından aranmamıştır. Bununla birlikte, terör örgütü veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticiliği ve üyeliği ceza hukuku açısından suç teşkil ettiğinden, aynı şekilde örgüt destekleyicisi olmanın TCK md 220/7’de düzenlenen suç örgütüne yardım etme suçu kapsamında değerlendirildiği hâllerde, suçluluğu henüz kesin olarak mahkemece karara bağlanmamış bir kişi hakkında idari bir makamca sınır dışı etme kararı alınmasının, anayasal bir ilke olarak düzenlenen ve âdil yargılanma hakkının bir yansıması olan masumiyet karinesine açıkça aykırılık teşkil edeceği de hatırlatılmalıdır¹¹². Bu sebeple, mavi kartlılar hakkında da geçerli olacağı üzere, salt YUKK md 54/1-b’ye dayanılarak sınır dışı etme kararı alınması için, yabancıнын örgütle bağlantısını gösteren somut bilgi ve belgelere dayanılması gerekir.

İlave olarak, YUKK md 54/1-b’de sayılan sınır dışı sebepleri, aynı zamanda kamu düzenini ve kamu güvenliğini tehdit eden durumlardır¹¹³. Bu sebeple, yeterli bilgi ve belgelerle ortaya konması koşuluyla terör örgütü veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi ya da destekleyicisi olduğu tespit edilen bir mavi kartlı hakkında YUKK md 54/1-d uyarınca veya iki sınır dışı sebebine birlikte dayanarak sınır dışı etme kararı alınabilmesinde de bir engel yoktur.

5. Türkiye’de Bulunduğu Süre Zarfında Geçimini Meşru Olmayan Yollardan Sağlama

“Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlama”, mavi kartlılar hakkında YUKK md 54/1-ç uyarınca sınır dışı etme kararı alınmasına yol açabilecek bir diğer kanunî sebeptir. İzin alarak Türk vatandaşlığından çıkma müessesesinin getiriliş gayesinden hareketle, mavi kartlıların yurt dışında hayatlarını sürdürmeleri beklenmekle birlikte, Türkiye’de yaşama-

¹¹² Bayraktaroğlu Özçelik (n 45) 220; Kuşçu (n 45) 100; Tüysüz (n 45) 123.

¹¹³ Dardağan Kibar, ‘Avrupa Birliği’ (n 45) 65; Bayraktaroğlu Özçelik (n 45) 221.

larında da bir engel yoktur. Ancak insanların geçim kaynağının yasal olması kamu düzeninin bir gereği olup, vatandaş-yabancı ayrımı yapmaksızın herkes için bir zorunluluktur. Bu doğrultuda Türkiye’de geçimini yasa dışı kaynağa bağlamış bir mavi kartlı hakkında da sınır dışı etme kararı alınmalıdır. Örneğin, mavi kartlıların geçimlerini fuhuş, fuhşa aracılık, hırsızlık, insan kaçakçılığı, kara para aklama gibi hukuka aykırı yollarla sağlamaları, haklarında bu sebeple sınır dışı etme kararı alınmasına gerekçe teşkil edecektir.

Kaldı ki, mavi kartlıların Türkiye’de buldukları süre içinde gayrimeşru şekilde gelir elde etmeleri YUKK md 54/1-ç uyarınca sınır dışı edilmelerine gerekçe teşkil etmekle birlikte, aynı zamanda kamu düzeni açısından tehdit oluşturabilir. Bu durumda olan bir mavi kartlının YUKK md 54/1-d uyarınca sınır dışı etme kararına konu edilmesinin mümkün olduğu da unutulmamalıdır.

Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlama konusunda fuhuş, fuhşa aracılık, hırsızlık, insan kaçakçılığı, kara para aklama gibi örneklerle ifade ettiğimiz pek çok durum aynı zamanda TCK açısından suç teşkil etmektedir. Dolayısıyla, mavi kartlıların, mahkemece işlediği bu tür suçlardan ötürü hapis cezasına mahkûm edilmeleri ve cezalarının herhâlde infazından sonra İçişleri Bakanlığı’nca YUKK md 54/1-a bağlamında sınır dışı edilmeleri hakkında değerlendirileceği de bu noktada belirtilmelidir¹¹⁴.

6. Türkiye’ye Yasal Giriş veya Türkiye’den Yasal Çıkış Hükümlerinin İhlali ya da Bu Hükümleri İhlale Teşebbüs Etme

“Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerinin ihlali ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs etme”, mavi kartlılar hakkında YUKK md 54/1-h uyarınca sınır dışı etme kararı alınması için yeterli bir sebeptir. Bahsi geçen sınır dışı sebebinin getirilmesinde Türkiye’ye girişte öngörülen kurallara uyulmasıyla kamu düzeninin sağlanması önemli bir gerekçedir. Devlet, ülkesine giriş yapacak kişileri tâbi tuttuğu kurallarla kayıt altına almakla aslında ülke güvenliğine dair bir tedbir getirmektedir. Ülkeye giriş ve ülkeden çıkışta bu tür sınırlamalar getirilmesi idarî gereklilik arz ettiğinden, bu kuralları ihlal edenlerin sınır dışı edilmesi kamu düzeni ve güvenliğinin bir gereğidir.

YUKK md 5/1, Pasaport Kanunu¹¹⁵ md 1-2’de ülkeye yasal giriş ve ülkeden yasal çıkışın kuralları açıkça belirlenmiştir. Bu bağlamda yabancılar, Türkiye’ye

¹¹⁴ Tüysüz (n 45) 129.

¹¹⁵ Kanun Numarası: 5682, Kabul Tarihi: 15.07.1950, RG 24.07.1950/7564.

giriş ve Türkiye’den çıkışlarını sınır kapılarından olmak ve geçerli bir pasaport ya da yerine geçen belge ile yapmakla yükümlüdürler. O hâlde, Türkiye’ye sınır kapıları dışında ya da geçerli bir pasaportu olmadan giriş yaptığı tespit edilen bir mavi kartlı hakkında YUKK md 54/1-h uyarınca sınır dışı etme kararı alınması zorunludur. Hatta söz konusu sınır dışı sebebi, aynı zamanda kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmaya da elverişli olduğundan YUKK md 54/1-d gereğince veya her iki sınır dışı sebebine birlikte dayanılarak ilgili yabancı hakkında sınır dışı etme kararı verilmesi de mümkün gözükmektedir.

7. Türkiye’ye Giriş Yasağı Bulunmasına Rağmen Türkiye’ye Gelindiğinin Tespit Edilmesi

Mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasına dayanak teşkil edebilecek sebeplerden bir diğeri ise, “Türkiye’ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye’ye gelindiğinin tespit edilmesi”dir (YUKK md 54/1-ı).

Türk hukukunda giriş yasağı kararı, yalnızca yabancılar hakkında alınabilmekte; vatandaşların Türkiye’ye girişleri ise vatandaşların ülkeye kabul zorunluluğu ilkesi gereğince engellenememektedir. Bu bağlamda, kanun koyucu, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye’ye girmesinde sakınca gördüğü yabancıların ülkeye girişinin yasaklanabilmesini mümkün kılmıştır (YUKK md 9/1¹¹⁶). Bu anlamda, giriş yasağı, TVK md 28/1’de vurgulanan “millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin saklı hükümler”den biri olarak değerlendirilmeye elverişli olduğundan, mavi kartlılar hakkında YUKK md 9 uyarınca giriş yasağı kararı alınması mümkündür. Nitekim uygulamada kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından sakıncalı sayılan kimi mavi kartlının Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyip haklarında giriş yasağı işlemi tesis edildiği görülmektedir¹¹⁷.

Bu açıklamalardan hareketle, hakkında Türkiye’ye giriş yasağı kararı alınmış bir mavi kartlının Türkiye’ye girmiş olduğunun tespiti, sınır dışı edilmesine gerekçe teşkil edecektir. Kanımızca mavi kartlı hakkında giriş yasağı kararı alınması kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye’ye girmesinde sakınca görüldüğünden kaynaklanmış olsa da, YUKK md 54/1-ı uyarın-

¹¹⁶ Giriş yasağı hakkında detaylı bilgi için bkz Neşe Baran Çelik, ‘Türkiye’ye Giriş Yasağı’, (2021) 16(199-200) BÜHFD 609, 611 vd.

¹¹⁷ Örnek içtihatlar için bkz Ankara BİM, 10 İDD, 4871/5116, 28.09.2023; Ankara BİM, 10 İDD, 6388/7543, 22.12.2023; Ankara 10 İdare Mahkemesi, 425/1870, 19.10.2020; Ankara 1 İdare Mahkemesi, 166/1804, 02.11.2011 <www.mevzuat.sinerjias.com.tr> Erişim Tarihi 10 Şubat 2024.

ca giriş yasağına rağmen ülkeye giriş yaptığı tespit edilenlerin sınır dışı edilmesi özel bir sebep olarak düzenlendiğinden bu hüküm uyarınca sınır dışı etme kararı verilmesi mümkündür. Elbette, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görüldüğü için giriş yasağı konulmuş bir yabancı hakkında YUKK md 54/1-d gereğince ve hatta YUKK md 54/1-ı ile birlikte iki sebebe dayanarak sınır dışı etme kararı verebilmesi konusunda idarenin takdirinin bulunduğu da unutulmamalıdır. Nitekim hakkındaki giriş yasağı kararına rağmen Türkiye'ye giriş yapan bir yabancıнын durumu idare tarafından “yasal giriş hükümlerine uyulmaması” olarak değerlendirilmek suretiyle, hakkında YUKK md 54/1-d, h ve ı bentleri uyarınca üç ayrı sebebe birlikte dayanarak sınır dışı etme kararı alınmıştır¹¹⁸.

8. Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Tanımlanan Terör Örgütleriyle İrtibatlı Olunması

YUKK md 54/1-k uyarınca, “uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle irtibatlı olunması”, millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler kapsamında nitelendirilebilecek bir sınır dışı sebebi olarak mavi kartlıların sınır dışı edilmesine gerekçe teşkil eder¹¹⁹.

YUKK'ta, yabancıнын irtibatlı olduğu terör örgütü tanımlamasının hangi uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacağına ilişkin bir belirleme yapılmamıştır. YUKK Uygulama Yönetmeliğinde de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. YUKK Uygulama Yönetmeliğinde de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. YUKK Uygulama Yönetmeliğinde de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. YUKK Uygulama Yönetmeliğinde de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. YUKK Uygulama Yönetmeliğinde de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. Bu hususta yapılacak değerlendirmenin, sınır dışı etme kararı verecek idarî makamın takdirine bırakıldığı söylenebilir. Hâl böyle olmakla birlikte, günümüzde terör örgütü listesi yapan bazı uluslararası kurum ve kuruluşlar olduğu bilinmektedir. Örneğin, BM Güvenlik Konseyi tarafından belirlenen terör örgütü listesinde yer alan örgütlerden biriyle ilişkili olduğu değerlendirilmiş bir mavi kartlı hakkında sınır dışı kararı alınması zorunludur¹²⁰.

¹¹⁸ Bununla birlikte, Valilik tarafından verilen söz konusu sınır dışı etme kararını iptal eden idare mahkemesi, gerekçesinde giriş yasağı süresi sona erdikten sonra ülkeye giriş yapılması sebebiyle yasal giriş hükümlerine aykırı bir durumun olmamasını göstermiştir: İstanbul 1 İdare Mahkemesi, 398/1114, 07.07.2017. Karar hakkında bkz Akbulut (n 45) 110 dn 252.

¹¹⁹ Anılan sınır dışı sebebi, YUKK'a 676 sayılı KHK (RG 29.10.2016/2978, Aynen Kabul Kanun Numarası: 7070, Kabul Tarihi: 01.02.2018, RG 01.02.2018) ile eklenmiştir.

¹²⁰ Uluslararası terörizm ve bağlantılı olarak BM Güvenlik Konseyi tarafından belirlenen terör örgütleri hakkında detaylı bilgi için bkz Furkan Yıldız, 'Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti' (2023) 72(2) AÜHFD 563, 586 vd.

Hakkında sınır dışı etme kararı alınacak kişinin uluslararası kurum ve kuruluşlarca tanımlanmış bir terör örgütüyle olan ilişki düzeyi hakkında kanun koyucu bir kistas vermemiştir. Yukarıda açıkladığımız, YUKK md 54/1-b uyarınca sınır dışı etme kararı verilebilmesi için terör örgütü veya çıkar amaçlı suç örgütüyle bağlantıyı ortaya koyması açısından aranan “örgüt yöneticisi veya üyesi ya da destekleyicisi olma” kriteri, kanımızca uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle irtibatlı olup olmadığını değerlendirmede de dikkate alınabilir¹²¹. Elbette kanun koyucu YUKK md 54/1-k’da yabancıların örgüt yapısı içindeki rolünü yöneticilik, üyelik ve destekleyicilikle sınırlamadığından, kişinin terör örgütü irtibatını tespitinde diğer bağlantıları da kullanabilir. Önemli olan, terör örgütüyle olan irtibatı sağlayan bağın yeterli delillerle ispatıdır. Bu sebeple her ne kadar, terör örgütüyle olan irtibatın bir mahkeme kararıyla sabit olması şart koşulmasa bile, bu ilişkinin süjelerinden biri olması koşuluyla, mavi kartlılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmasının makul şüphe bulunması, somut bilgi ve belgelerle durumun ispatı hâlinde mümkün olduğu kanısındayız.

Sonuç

Türk hukukunda mavi kartlı yabancıların kişi dokunulmazlığı konusunda Türk vatandaşlarıyla aynı muameleyi görmesi kuraldır. Ancak mavi kartlıların kişi dokunulmazlığı kapsamında kalan sınır dışı yasağı korumasından vatandaşların aksine yararlanamayacağı kanısındayız.

Yabancıların kişi dokunulmazlığı hakkının istisnasını oluşturan sınır dışı konusunda mavi kartlıların Türk vatandaşı muamelesi görmemesi gerektiğine ilişkin kanaatimizde bazı gerekçeler etkili olmuştur. TVK md 28/1’in “*millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır*” hükmü, mavi kartlıların istisnalar haricinde vatandaş muamelesi göreceği haklara sınırlama getiren bir dayanaştır. Sınır dışı edilmede korunmak istenen menfaat kamusal niteliklidir. Bu doğrultuda, devletlerin yabancıların ülkeye girişi, ülkeden çıkışı, ülkede ikamet ve çalışması konularında denetleme hakkına sahip olmasının bir gereği olarak kamusal menfaatlerini bozan ya da bozma ihtimali olan kişileri sınır dışı etmesi millî güvenlik ve kamu düzeniyle doğrudan irtibatlıdır. Bu sebeple mavi kartlıların sınır dışı edilme kararına dayanak teşkil eden gerekçenin millî güvenliğin veya kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla örtüşmesi koşuluyla, Türkiye’den sınır dışı edilmesinde bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

¹²¹ Tüysüz (n 45) 178.

Bu noktada belirtilmelidir ki, sınır dışı etme kararının süjesi yabancılardır. Sınır dışı konusunun düzenlendiği YUKK'ta yalnızca yabancılar sınır dışı etme işlemine tâbi tutulabilmekte, bununla bağlantılı olarak sınır dışı yasağı Türk hukukunda yalnızca vatandaşlar açısından teminat altındadır. Kaldı ki, Türk hukukunda sınır dışı edilmeleri mümkün görülmeyen yabancılar arasına mavi kartlılar alınmamıştır. Bu tercihin mavi kartlıların sınır dışı yasağına tâbi tutulmayacağını ortaya koyan bir gerekçe olduğu kanısındayız.

İlave olarak, mavi kart statüsünün ihdas amacı, mavi kartlı yabancılardan sınır dışı etme konusunda vatandaş muamelesi görmemesi gerektiği sonucuna götürür mahiyettedir. Bahse konu mesele amaçsal yorum metoduyla değerlendirildiğinde, mavi kart statüsünün getirilişindeki temel amacın bunu doğruladığı görülür. Mavi kartlı yabancılardan kişi dokunulmazlığı konusunda diğer yabancılardan farklı olarak vatandaş gibi sınır dışı yasağına tâbi tutulması gerektiği salt lafzi yorumdan hareketle düşünülebilir. Bununla birlikte, mavi kart statüsünün, Türkiye'den sınır dışı edilmesini gerektiren bir hâl içinde bulunan bir mavi kartlıya aynı durumda bulunan diğer yabancılardan farklı bir imtiyazlı statü tanıyarak ülkede kalmasını temin etme sonucunu doğuracak bir saikle ihdas edilmediği kanısındayız. Zira mavi kart, sahiplerine ikamet ettikleri yabancı ülkelerde o devletin vatandaşı sıfatıyla hayatlarını sürdürürken, aynı zamanda Türkiye'yle olan bağlarının muhafazasını sağlayan ülkeye giriş, ülkede ikamet, çalışma, ticarî faaliyette bulunma, taşınmaz alım satımı, miras, seyahat, eğitim-öğretim gibi konularda vatandaş muamelesi görme olanağı sunmaktadır. Açıklanan sebeplerle, idarî uygulamanın aksine idarî yargı kararlarında mavi kartlıların, Türk vatandaşlarıyla kişi dokunulmazlığı konusunda aynı muameleyi görecektiklerini gerekçe gösterilerek sınır dışı edilmelerinin mümkün olmadığına hükmedilmesi isabetten uzaktır.

Kaynakça

- Akbulut M, *Türk Yabancılar Hukukunda İdari Gözetim* (On İki Levha, 2020)
- Akgüner T, 'Milli Güvenlik Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler' (1985) 6(13) İHİD 13-16
- Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (11. Baskı, Seçkin 2019)
- Altıntaş E H, 'Doğumla Türk Vatandaşı Olup Çıkma İzni ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kişilerin (Mavi Kart Hamillerinin) Sosyal Güvenlik Hakkı' (2019) 2 YBHD 391-434
- Arslan U, 'Milli Güvenlik Kavramı ve Kavramın Türkiye'de Hukuksallaşması Süreci' (2022) 5(1) NEÜHFD 183-212
- Asar A, *Yabancılar Hukuku* (3. Baskı, Seçkin 2017)
- Atakan A, 'Kamu Düzeni Kavramı' (2007) 13(1-2) MÜHF-HAD 59-136
- Atay E E, *İdare Hukuku* (4. Baskı, Turhan 2014)
- Aybay R, 'Bir İnsan Hakkı Sorunu Olarak Sınır Dışı Edilme' (2003) 2 MÜHFD 100-117 (İnsan Hakkı)
- , 'İzin Alarak Türk Vatandaşlığıyla İlişği Kesilenlerin Türkiye'deki Hakları' (2004) 52 TBBD 100-117 (İzin)
- , *Yabancılar Hukuku* (2. Baskı, Bilgi Üniversitesi 2007) (Yabancılar)
- Aygül M, 'Vatandaşlığı Çıkma İzni Alarak Kaybedenlerin Kamu Görevine Girme Yasağı' (2010) 14(1) GÜHFD 31-60
- Baran Çelik N, 'Türkiye'ye Giriş Yasağı', (2021) 16(199-200) BÜHFD 609-656
- Bayata Canary A, 'Sınır Dışı Etme İşlemi ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Çatışan Menfaatler ve Esas Alınan Ölçütler' (2023) 56 TAAD 177-202
- Bayraktaroğlu Özçelik G, 'Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi' (2013) 108 TBBD 211-258
- Boz S S, Özdemir Y, Nacak M, Bölükbaşı M O, Öndin H B ve Ulusoy S, *İdare Hukuku Açısından Kamu Düzeni Unsurları* (Adalet 2020)
- Can H, *Mavi Kartlı Yabancılar* (2. Baskı, Adalet 2023)
- Cin M, 'Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Türkiye'de Çalışma Hakkı' (2004) 24 MHB (Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan) 337-352
- Çağlayan R, 'Türk Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi' (2003) 7(3-4) EÜHFD 171-208
- Çataklı A O, 'Şahsî Eşyayı Gümrük Vergilerinden Muaf Olarak Serbest Dolaşıma Sokmak İçin Türk Vatandaşlığı Şartı ve Yabancıların Durumu' (2020) 7(22) GTD 12-31
- Çaycı S, 'Türkiye'nin Milli Güvenliği' (2016) 65(4) AÜHFD 3327-3344
- Çelikel A ve Öztekin Gelgel G, *Yabancılar Hukuku* (27. Baskı, Beta 2022)
- Çınar B, *Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terör* (Sam 1997)

- Dardağan Kibar E G, 'Türk İdari Yargısında Sınır Dışı Etme Kararlarının Ele Alınması' in Kay Hailbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (eds), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 522-544 (Sınır Dışı)
- , 'Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısında ve Başlıca Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Kurallar: Bir Karşılaştırma Denemesi' (2012) 11(2) AAÇD 53-74 (Avrupa Birliği)
- Doğan V, Yılmaz A Ç ve Ayhan İzmirli L, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (19. Baskı, Rehber 2023) (Vatandaşlık)
- , *Türk Yabancılar Hukuku* (7. Baskı, Savaş 2023) (Yabancılar)
- Ekşi N, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (5. Baskı, Beta 2018)
- Erdem B B, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (9. Baskı, Beta 2022)
- Erdoğan İ N, *Türk Hukukunda Sınır Dışı Etme Kararlarına Karşı Yargı Yolu* (Yetkin 2023)
- Ergül E, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Sınır Dışı Etme, Geri Gonderme ve Geri Verme* (Yargı 2012)
- Erkan M, 'Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında 'Milli Güvenlik' ve 'Kamu Düzeni' Kavramlarının İncelenmesi' in Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli (eds), *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler* (Savaş 2019) 17-38
- Erten R, 'Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme' 2015 19(1) GÜHFD 3-51 (Yabancılar)
- , *Türklerin Kişi Hâllerine İlişkin Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (Yetkin 2017) (Yetki)
- , 'Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Millî Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hâli Bulunmamak' (2020) 40(2) PPIL (Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan) 1351-1371 (Vatandaşlık)
- Ganiyeva S, 'Mavi Kartlıların Türkiye'de Görülen Boşanma Davalarında Uygulanacak Hukuk' (2017) 23(2) MÜHF-HAD 361-388
- Goodwin-Gill G S, 'The Limits of The Power of Expulsion in Public International Law' (1975) 47(1) BYBIL 55-156
- Gözler K, *İdare Hukuku* Cilt 1 (3. Baskı, Ekin 2019)
- Gözübüyük A Ş, *Yönetmelik Yargı* (36. Baskı, Ankara 2017)
- Günday M, *İdare Hukuku* (11. Baskı, İmaj 2017)
- Güngör G, *Tâbiyet Hukuku* (5. Baskı, Yetkin 2017)
- Kabaalioğlu H ve Ekşi N, 'Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi' (2004) 24(1-2) MHB (Prof. Dr. Sevin TOLUNER'e Armağan) 503-522
- Kuşçu D, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri* (On İki Levha 2017)

- Mekengeç M A, 'Evlence Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi' (2023) 43(1) PPIL 233-283
- Nomer E, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (28. Baskı, Filiz 2021)
- Okay Tekinsoy Ö, *İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı* (On İki Levha 2011)
- Öztürk N, 'Mavi Kart Hamillerinin Türk Vatandaşlarına Tanınan Haklardan Aynen Yararlanacağına İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış' (2021) 41(2) PPIL 955-978
- Pazarıcı H, *Uluslararası Hukuk* (21. Baskı, Turhan 2021)
- Seçkin S ve Üstün G, 'İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi' (2015) 21(2) MÜHF-HAD (Mehmet Akif Aydın'a Armağan) 509-533
- Sirmen K S, 'Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesine İlişkin Temel Düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye Hakkında Verdiği Örnek Kararlar' (2009) 67(3) ABD 29-45
- Sonay Evik V, 'Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu' (2013) 19(2) MÜHF-HAD (Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan) 667-697
- Süzen B, 'Özel Statülü Yabancıların Türkiye'de Görülen Kişi Hâllerine İlişkin Davalarında Usule ve Uygulanacak Hukukun Belirlenmesine İlişkin Bazı Tespitler' (2023) 29(2) MÜHF-HAD 1490-1520
- Tarman Z D, 'Türk Vatandaşlığından Ayrılan ve Yurt Dışında Yaşayanların Özel Hukuki Statüsü' in Kay Hailbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (eds), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 206-230
- Tekinalp G, *Türk Yabancılar Hukuku* (7. Baskı, Beta 2003)
- Teksoy B, '6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Göre Yabancıların Vize Alma Zorunluluğu' (2013) 62(3) AÜHFD 855-908
- Turhan F, 'Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununa Göre İadenin Kabul Edilebilirlik Koşulları: Doktrin ve Uluslararası Gelişmeler Işığında Bir Değerlendirme' (2018) 8(2) SDÜHFD 1-87
- Turhan T, 'Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (TVK md 29 üzerine bir inceleme)' (1997) 46(1) AÜHFD 41-65
- Turhan T ve Tanrıbilir F B, *Vatandaşlık Hukuku Ders Notları* (Yetkin 2010)
- Turinay F, 'Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı' (2016) 116 TBBD 39-84
- Tütüncübaşı U, 'Türk Vatandaşlığından Çıkma ve 6304 Sayılı Kanun Kapsamında Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (Yeni "Mavi Kart" Uygulaması)' (2011) 13(2) DEÜHFD 153-194
- Tüysüz C, *Türk Hukukunda Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi* (On İki Levha 2023)
- Ulutaş A, 'Suçluların Geri Verilmesinde Vatandaşlığın Rolü ve Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28'inci Maddesinin Geri Verme Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi' (2011) 4 ABD 177-210

- Uyanık Çavuşoğlu A, 'Türk Vatandaşlığı Kanununda 5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklik Sonrasında Türk Vatandaşlığından Çıkma' (2005) 260 YHD 21-39
- Uyanık M E, 'Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararıyla Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi' (2021) 9(2) KHASHFD 493-522
- Yasin M, 'Sınır Dışı Kararlarının Yargısal Denetiminde İspat Sorunları' (2022) 42(2) PPIL 561-577
- Yavuz Yayla E, 'Millî Güvenlik Kavramının Hukukî Boyutu' (2018) 12 ABÜHFD 29-78
- Yıldız F, 'Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti' (2023) 72(2) AÜHFD 563-618
- Yıldızhan Y, *İdare Hukuku* (2. Baskı, Beta 2010)